

TOSQUIJA

revista de Vilobí d'Onyar, Salitja i Sant Dalmai

DOSSIER ELS CAMINS

abril 1991

número 16

SUMARI

TOSQUIJA

revista de l'Elibre d'Oriac, Salta i Sant Dalmau

DOSSIER ELS CAMINS

abril 1991

numero 16

REVISTA TRIMESTRAL

N.º 16 - ANY IV - ABRIL 1991

Editorial	3	Des de l'escola	29-32
Bústia oberta	4	El poble viu	33-34
Col·laboracions	5-6	Agenda	35-37
Divulgació	7-10	Esports	38-40
<i>Castells de Catalunya</i>		Humor i entreteniments	41-42
<i>Coneguem els nostres escriptors</i>		Paisatges a l'abast	44
<i>El racó del rodamón</i>			
La salut, un hàbit	11-13		
<i>La medicina i les plantes</i>			
<i>Donació d'òrgans . . . . .</i>	15		
Plats i olles	17-26		
Dossier	15-28		

COL·LABORADORS: Albert i Miquel Àngel Bagué, Lluís Ballllosera, Lluís Cabarrocas, Manel Cardellach, Pilar Falgueras, Dolors García, Cisco Miró, Lluís Molins, Olga Moreno, Joaquim i Jordi Puigvert, Joaquim Oliveras, Mercè Rabionet, Albert Sala, Rosa Sanglas, Dora Santamaria, Carme Solà, Maurici Vilert, Col·legi Josep Madrenys.

FOTOGRAFIES: Albert Bagué, Lluís Molins, Joaquim i Jordi Puigvert, Albert Sala.

NOTA DE REDACCIÓ: Els conceptes i opinions sostinguts als articles signats que apareixen a la revista no representen, necessàriament, l'opinió d'aquesta.

S'acceptaran treballs signats amb pseudònim, però el Consell de Redacció ha de conèixer, en tot cas, la identitat de l'autor.

IMPRESSIÓ: Palahí Arts Gràfiques, Girona
Dipòsit Legal: GI 439/87

DELS VELS CAMINS

Les nostres contrades han estat poblades des de temps prehistòric, les troballes fetes així ho demostren; per tant, com que hi havia persones es relacionaven entre elles. Per fer-ho els calien camins, que eren adaptats als factors naturals, de manera que travessaven els turons pels colls més avinents, amb revolts per no fer costerudes les pujades ni feixugues les baixades i cercant els llocs planers de les carenes. En qualsevol cas eren fets per l'home a la seva mida i al seu servei. Comunicaven les cases per més escampades que fossin, feien cap a tots els veïnats i arribaven a totes les ermites i castells.

Varen caldre molts anys i el pas de generacions de manera que arribés a existir aquesta xarxa viària, que, sempre amb la finalitat de comunicar a les persones, es mantenia i adaptava a allò que el pas dels anys demanava.

En les darreries del segle passat i sobretot en aquest es comencen a fer noves vies de comunicació pensades per passar-hi màquines de tota mena (camions, cotxes, trens i avions); que comuniquen ciutats, estats, capitals o països. Són fetes a mesura de les màquines i del progrés. A vegades tallen camins entre cases, carreteres entre pobles, parteixen camps de propietats, aixequen barreres al pla, posen talusos a les valls i fan entallades a les carenes. En definitiva, creen barreres entre els homes; per unir coses grans en separen de petites: És el progrés, que no sempre vol dir comunicació.

Però, i dels vells camins, què en fem? –En aquest mateix número veurem que serveixen per molt, més ara que hi han màquines aptes per transitar-hi; o fer un passeig platxeriós per veure de prop la naturalesa. Ens trobem que molts ja s'estan perdent i d'altres són tallats o canviats.

El Codi Civil reconeix com a béns d'ús públic els camins en els articles 339 i 344, però les Administracions ben poca cosa fan per registrar-los com a tals, per això hi ha qui s'atreveix a tallar-los, barrar-los o canviar-los. Ara encara som de temps de fer-ne la llista o inventari, queden els últims informadors o usuaris, si aquests falten la feina serà molt més difícil, aquest plany hauria de servir per començar ja.

Cal que les Administracions tinguin consciència de l'existència d'aquesta xarxa antiga en la seva idea d'ordenació del territori; les generacions venidores ens podran demanar comptes de malversar aquest llegat dels passats. Han de trobar un país fet i articulat tant a mida de les persones com de les màquines i que els permeti accedir a tots els racons de la comarca. Encara hi som a temps, són moltes les persones que hi ha i més que en sortirien disposades a la tasca de resseguir les artèries que han servit per donar vida i nodriment al nostre país, seria com rejuvenir-lo.

Estimats amics,

L'últim "aplec de Santa Clara", a l'agost passat, es van vendre llibres i objectes propis de l'Orde Franciscana. El de més èxit va ser la TAU o creu que portem els fills, filles i devots de Sant Francesc d'Assís. Ens han demanat que, a la revista *TOSQUIJA*, expliquem el significat de la TAU.

La TAU és l'última lletra de l'alfabet hebreu que -en la més antiga i simple grafia- tenia forma de creu. Només una vegada és citada la TAU a la Bíblia: en el capítol nou del profeta Ezequiel. I és citada com a signe de salvació. Tots els qui portin al front aquest senyal, seran perdonats.

Des dels primers segles del cristianisme la TAU fou apreciada a l'Església com a signe de salvació i la seva relació amb la creu està en la consciència dels primers cristians. Existeixen testimonis escrits i arqueològics segons els quals "la creu en la lletra TAU significa la gràcia".

L'estima i devoció de Sant Francesc d'Assís envers el signe de la TAU tal vegada va començar a partir de l'onze de novembre de 1215, quan va sentir el discurs del Papa Inocenci III a l'obertura del Concili Laterà IV. El Papa va parlar sobre el significat de la TAU descrit pel Profeta Ezequiel com a símbol de salvació per tots els qui es converteixen. Sant Francesc va prendre com a seu aquest senyal i amb aquest signe salvador marcava els fronts dels seus germans, les parets de les seves cel·les i les nafres dels malalts.

Narra Celano (biògraf de Sant Francesc) explica que aquest va curar un malalt amb el senyal de la TAU. Igualment va alliberar de temptacions un dels seus companys més estimats enviant-li la benedicció amb aquest signe.

Era tanta la devoció de Sant Francesc envers el signe de la TAU i se sentia tan identificat amb ell, que

va deixar de signar amb el seu nom i va adoptar com a firma una TAU.

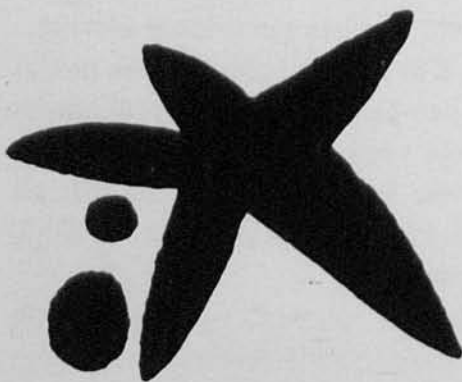
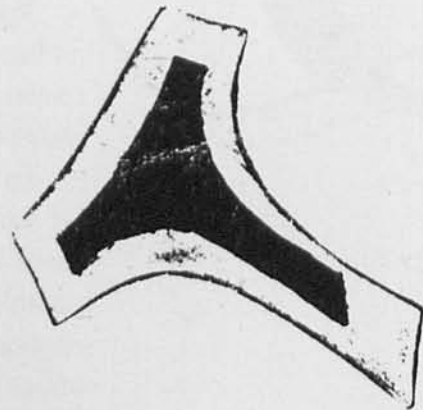
Per a Sant Francesc la TAU era sinònim de la creu i signe de seguretat de salvació per la victòria de Jesús, el Senyor Ressuscitat.

En els escrits franciscans que fan referència al signe salvador, contemplem Sant Francesc en els seus gestos i paraules revelant el sentit bíblico-teològic més profund: la força salvadora de la Resurrecció sobre la malaltia, sobre la temptació; la certesa de la salvació per mitjà de Nostre Senyor Jesucrist que "per la seva santa Creu va redimir al món".

Cada vegada més s'està revaloritzant el signe de la TAU. Si algú de vosaltres la vol tenir, us la podem servir, si la demaneu.

Desitjant-vos la PAU I EL BÉ, us saludem.

LES GERMANES DE LA FRATERNITAT DE SANTA CLARA

"la Caixa"

CAIXA D'ESTALVIS I PENSIONS
DE BARCELONA

Oficina de **PALAU SACOSTA** - Girona (270)

C. Marquès Caldes de Montbui, 37 - Tels. 20.52.86 - 20.51.13

Muntanya de St. Llop

Muntanya petita, poblada de plantes,
pins, alzines i algun suro hi ha,
història de segles, visitada per milers de persones
moltes d'aquestes rodalies,
i també de llunyanes n'hi ha.
Enmig, una capella en ruïnes, envoltada d'un "fort de guerra",
que segons la història fou per defensar.

Dels carlins, romans i gavatxos,
en concret no en sé res,
ja que no és el meu tema fort, ja que d'història és.
La muntanya és preciosa, té quelcom molt especial,
tal vegada és per la situació geogràfica,
o la terra cremada que serveix d'interrogant.

La Crosa tens per veïna en forma de "bassa" molt gran,
treballada i molt rica terra,
un altre interrogant pel visitant
que amb l'ajut de la càmera
et filmarà a l'instant.

Una ciutat segons la història hi havia,
aquell refrany no he oblidat
que de jove vaig aprendre, i deia:
"Quan la Crosa era ciutat, Barcelona era un prat!"
D'històries i patrimonis molts papers s'escriuen,
malgrat que durant la guerra milers d'escrius fóren cremats,

si no fossin alguns que quedaren,
poques coses podríem explicar.
Que bonica és l'assignatura d'història,
malgrat a alguns no agradar,
a mi no me l'ensenyaren, i evidentment,
tampoc la puc explicar.

Terra, sorra i pedres cremades ens diuen
que un volcà va ser,
quants anys fa que aquesta terra volava,
impulsada pel foc, que irresistible havia de ser?

Muntanya petita i de terra negra, has fet història,
els amants de la natura et venen a saludar,
jo, que aquí a prop vaig néixer,
t'escric aquest poema,
i com amiga et vull recordar.

En MAURICI VILERT i RAMIÓ

Una sortida al camp

L'albada és morta encara
l'estellada no acaba d'estar
del seu llarg caminar
de tantes hores cansada,
la quitxalla fa xibarri
d'esperar impacient,
la mare arriba un moment
en què no vol ni pensar-hi,
tantes presses, tan neguit
per poder sortir del llit!
a les poques estonetes
ja tenim el noi guarnit,
la noia va més maimona,
mai s'acaba d'arreglar,
el seu pare de tants nervis,
ja no sap ni el que es fa.
Per postres la seva dona
encara ha de començar.
Mentre tot això passava
l'estellada ha anat a joc
i comença a poc a poc
de llevar-se el rei astre,
de la claredat que fa
diu que fins i tot n'hi ha
per enlluernar els sapastres.
Els nostres herois d'avui
ja en surten cofois de casa
i adreçant-se cap on tots
van planejant la diada.
Quin dia més bo que fa!
no es veu gens de nuvolada!
serà un jorn esplendorós
d'un cap a altre de diada.
El pare molt més posat
els convida a anar amb calma
no somniem tan aviat
que tot just neix la jornada.
Quan el vespre arribarà
podrem dir amb més certesa
si ha estat tal com voleu
o ens ha tocat d'agafar-lo
com ens l'han volgut donar.
Mentre aquestes opinions
omplen de goig el matí
encetem nostre camí
cap a d'altres nous entorns.

(poema inacabat)

PERE PESSIC i MATA

Què és la FAPAC

La FAPAC (Federació d'Associacions de Pares d'Alumnes de Catalunya) va néixer com a projecte l'any 1975 i fou legalitzada l'any 1978. Aquesta aplega associacions de pares d'EGB i de FP arreu del país. Es defineix des del seu origen, com a una entitat de servei a les APA's independent des del punt de vista polític i administratiu.

Quins són els objectius de la federació?

Promoure la constitució d'associacions de pares d'alumnes a tots els centres docents, públics o privats.

Dinamitzar el moviment associatiu dels pares d'alumnes mitjançant serveis d'assessorament i d'orientació.

Promoure la relació de les associacions entre si i amb les entitats i organismes, en matèria dels objectius de les APA's.

Organitzar i sostenir les activitats, les obres i els serveis, que ajudin a les associacions a assolir les seves finalitats.

Assolir una escola digna, gratuïta, catalana, democràtica, participativa i de qualitat a l'abast de tothom.

A tall de petit resum aquests són els objectius de la federació, però aquesta també ofereix una sèrie de serveis dels quals totes les associacions en són beneficiàries: informació de la legislació vigent sobre ensenyament, canalització de problemàtiques de les APA's a l'administració, assessoria jurídica, servei d'assessorament i d'orientació per a pares, APA's i escoles actives de pares, assegurances de responsabilitat civil per a les activitats de les APA's, canalització de les activitats culturals (col·loquis, colònies, xerrades, viatges, etc...). Així com un seguit de publicacions periòdiques, que van destinades a les APA's.

Aquesta exposició però, no és altra cosa que una presentació de la FAPAC, o en tot cas un conjunt de propòsits, de maneres de funcionar i un llistat de serveis que en justifiquen el pagament d'una quota anual. Però en un altre ordre d'interessos, la FAPAC treballa, i de valent, en projectes de molt difícil solució, i posta en marxa, com puguin ser a manera d'exemple: l'activació de la LGGSE catalana, que si aquesta no s'accelera en la manera en què el col·lectiu de pares creu oportú, correm el risc que aquesta reforma no sigui per als nostres fills, sinó que serà per als nostres néts. Com a pares, aquesta postura de l'administració és del tot inacceptable, i és per això que no podem estar-nos gaitant el vent d'on ve, quan des de la FAPAC, i amb reunions mantingudes amb sindicats de l'ensenyament, estem tots d'acord que al pas que van, de la LOGSE catalana no s'en recolliran els primers fruits fins més enllà de l'any dos mil.

El nostre país i la seva gent ha hagut de suportar, durant més de cinc dècades seguides (i sense poder-hi dir la seva) tants canvis en el sistema educatiu, que al final hom no sap si el que li han fet estudiar és o no homologable envers el que s'ha ensenyat en aquells països que per altra banda també ens han ensenyat a envejar, per la seva qualitat global.

I és ara que en defensa pròpia es pot arribar a pensar que un altre canvi en el sistema educatiu, dels que en són ara els nostres fills, és en mires del seu futur JUST i RECOLZABLE si es fa ben fet. Però no oblidem: que ja en tenim experiència a l'hora de rebre batzegades, com les que ja hem patit els que ara en som els pares ("Bachillerato: elemental i superior", "Comercio mercantil"; "Nueva ley de educación General Básica", LODE i per acabar la LOGSE que la rebrem amanida amb la seva corresponent versió autonòmica... Jel! jel!) ja que a molts de nosaltres no cal que ens refresquin la memòria per recordar el rebombori que es va organitzar, i que va durar força temps, entre els que feien batxillerat i els que començaven l'EGB. Aquesta situació es pot tornar a repetir però per sort de tots plegats, actualment estem en un estat democràtic i de dret. I com que no volem que es repeteixin situacions de confusió que puguin perjudicar a la nostra quitxalla, la FAPAC té accés i representació, en la comissió, designada per la direcció general d'ensenyament per la confecció i posta en marxa de la LOGSE a Catalunya.

Tot i que, en aquesta taula de negociacions qui farà i desfarà és l'administració, estem molt contents i satisfets, no tan sols de ser-hi, sinó també de coincidir en el gruix de les nostres propostes amb la majoria de sindicats de l'ensenyament. I això l'administració ho haurà de tenir molt en compte, ja que qui educa la mainada no són els polítics sinó els pares i el col·lectiu d'educadors.

Voldria aprofitar per comunicar a tots els pares interessats en l'associació que restem oberts a tothom, i que sense manies ni embuts, poden venir a fer-la petar amb nosaltres, tots els últims dimecres de cada mes a la biblioteca del col·legi que és on ens trobem.

MANEL CARDELLACH

Coordinador APA Vilobí d'Onyar
Vocal de la Junta directiva a Girona,
Vocal Junta Gral. Catalunya FAPAC

TROBAREU LA REVISTA

TOSQUIJA

a Ca la Roseta, Ca la Joana,
l'Estanc i Ca l'Emilio.

Castells de Catalunya **Castell de Montgrí**

Des de molts quilòmetres de distància ja podem veure la imponent silueta del castell de Montgrí; i és que a tota Catalunya hi ha pocs castells que dominin tant de territori i la seva presència sigui tan notable. Amb aquest motiu fou bastit pel rei Jaume II a les darreries del segle XIII. El castell fou construït amb el desig de dissuadir i posar a ratlla els comtes d'Empúries que sovint s'oposaven a la voluntat autoritària del rei. Així, el 28 de maig de 1294, el monarca disposà que Bernat de Llevià es fes càrrec de l'administració i la direcció de les obres. Per les obres del castell s'aplicaren les rendes reials de Torroella i un impost sobre les parelles de bous dels pobles d'Albons i Ullà. El motiu pel qual es manà bastir el castell anà perdent força i l'any 1301 varen cessar les obres i el castell va restar inacabat, tal com el podem veure avui.

Sortosament la dificultat d'accés l'ha salvat d'ésser expoliat pedra a pedra com ha passat amb tants d'altres monuments i ara el podem veure pràcticament intacte.

Al castell podem accedir-hi a peu des de Torroella o bé des de Bellcaire anant amb cotxe fins a Santa Cate-

Vista general.

rina, essent des d'aquí menys feixuga la pujada. Un cop a dalt, ens sorprendrà la solidesa de la construcció perfectament quadrada amb torres cilíndriques a cada cantó i sense talús, que recorden molt les fortaleses d'Orient que es difongueren per tot Europa després de les Croades. El castell no té cap senyal d'ornamentació, només alguna finestra coronella en el pis principal. Dalt de tot, els merlets (en perfecte estat) són quadrats amb cim piramidal i travessats per espitlleres. També destaca un ampli matacà. Al castell, hi manquen les espitlleres de les torres perquè les obres es van abandonar abans d'arribar a aquesta fase de la construcció. Una sola porta sense cap defensa ens durà a l'interior; això ens fa pensar que hi havia el projecte d'una muralla externa que protegís tota l'edificació, i n'hi ha algun indici en els fonaments que hi ha davant la porta i en sentit paral·lel a la façana. És una dissort que les circumstàncies històriques deixessin abandonat el castell de Montgrí, perquè hauria estat un dels monuments militars més bells i més importants de Catalunya.

A l'interior, absolutament buit, només hi ha la cisterna al bell mig del pati i a cada torre tres portes superposades en arc de mig punt que ens permetran pujar fins als merlets i des d'allí admirar el gran paisatge que se'ns ofereix.

ALBERT SALA i VALLS

Vista interior des d'una torre.

*Coneguem
els nostres escriptors* **Víctor Català**

Aquest any es compleixen 25 anys de la mort d'una de les escriptores catalanes més importants del Modernisme: Caterina Albert i Paradís, més coneguda pel pseudònim Víctor Català.

Caterina Albert va néixer a l'Escala l'onze de setembre de l'any 1869. El seu pare fou advocat i un ric propietari rural que s'interessà per la cultura del moment i creà un ambient culte en la família. Caterina va ser la primera filla de la parella que va sobreviure al seu naixement. Estudià en un pensionat de Girona on patí per la manca de llibertat que hi dominava. El fet de ser dona li va tallar moltes possibilitats; cal només recordar que el seu primer treball literari *La Infanticida* (1898) va provocar un gran escàndol, d'aquí ve que s'amagués darrera d'un pseudònim masculí. Va aprendre pintura i escultura amb el mestre Antonio Alarcón i pels volts de l'any 1900 va entrar en el món literari. Va començar amb l'escriptura de poesia i monòlegs: *El cant dels mesos* (1901), *Quatre monòlegs* (1902), *El llibre blanc* (1905), etc. L'any 1902 escriu *Drames rurals*, un conjunt de narracions en les quals es desenvolupa el "naturalisme rural" que es caracteritza per un nou tractament

dels temes rurals i una nova arquitectura novellística. S'inicia així la seva primera etapa conjuntament amb: *Ombrívols* (1904), *Solitud* (1904-1905), *Caires vius* (1907). Després d'aquesta primera etapa va publicar d'altres llibres però la seva fidelitat als esquemes naturalistes i modernistes l'allunyaren dels nous corrents estètics. No obstant això, la seva obra posterior, sobretot els contes, ha confirmat el seu prestigi. Destaquem: la novel·la *La mare balena* (1920), els reculls *Contra-llums* (1930) i *Vida molta* (1949), o els escrits dramàtics aplegats en el llibre *Teatre inèdit* (1967). La característica més rellevant de la seva obra és la creació d'un univers mític dotat alhora de realitat, força i vivesa. El món és dominat pel fatalisme i protagonitzat per personatges tarats físicament o moralment que viuen sols i envoltats per la misèria i el dolor.

El 27 de gener de 1966, va morir a l'Escala.

SOLITUD

Aquesta novel·la ha estat considerada l'obra cabdal de l'escriptora. Va ser traduïda a diversos idiomes i va guanyar el premi Fastenrath l'any 1909. La crítica l'ha considerat un gran drama rural amplificat, del qual cal destacar el poder descriptiu de l'autora. El protagonista principal és la muntanya i els personatges en són només una segregació. Tots ells són símbols: la Mila és la naturalitat femenina i la solitud; el Pastor és la bondat idealitzada o el geni benèfic i l'Ànima és l'encarnació del mal. La muntanya exerceix sobre ells la influència que els empeny cap a la tragèdia final.

Vegeu un exemple en el qual la Mila se sent insatisfeta del seu matrimoni:

*"No em canso pas, Pastor... Si sembla que tot just surto de casa! (...)
La dona recordà llavors la primera pujada a la muntanya, amb en Ma-*

ties: aquella pujada tan trista, tan fatigosa, tan punyida per pressentiments tèrbols enmig de la tranquil·litat real de sa vida d'aleshores. Quina diferència d'aquella pujada amb la d'ara, tan agradable, tan rejuvenidora en plenes cruces hivernenques, en plena pobresa i malastrugança matrimonial! En cosa de mesos tot s'havia enfonsat a son entorn, havia fugit d'ella tot lo alegrador i, malgrat això, ara tan sols començava ella a sentir-se animada i com segura sobre la terra, engrapada fortament a quelcom que, volent o no, la mantenia a flor sense deixar-la de fons amb tot lo demés".

MERCÈ RABIONET I RIBAS

BIBLIOGRAFIA

CATALÀ, Víctor, *Solitud*, ed. 62 i "la Caixa" MOLC, núm. 27, Barcelona, 1983.
Antologia de la literatura catalana, ed. Andros, Barcelona 1985, pp. 228-229.
Gran Enciclopèdia Catalana, vol. 1, p. 422.
Presència, revista setmanal núm. 988 any XXVII, pp. 27-29.

**Fruitex,
S.A.**

VILOBÍ D'ONYAR

*El racó
del rodamon* **Pels volts
del Montseny**

Montsoriu.

La sortida que proposem aquesta vegada és arribar a fer un tomb cap a banda del Montseny, sense enfilar-nos-hi. És anar a Riells, passant per Breda i Hostalric, i si es té prou delit pujar al castell de Montsoriu. És una sortida que es pot fer tot l'any, les millors temporades per fer-ho són al maig o a l'octubre. Penseu que a l'estiu hi ha molts barcelonins.

Sortim de Vilobí cap al Camí Ral en direcció a Barcelona, a la cruïlla del Rolls anirem cap a Mallorquines, travessarem la carretera de Santa Coloma i seguirem per

l'asfaltat fins Hostalric. Aquest trajecte que ara continua tota vora de Riera de Santa Coloma i de via fins a Hostalric, és el que hauria d'haver seguit la carretera Nacional II, anomenat també camí de l'interior o del Vallès.

A Hostalric es pot esmorzar, i veure bé les muralles (que tothom les sol mirar del cotxe estant) i pujar al castell, a peu es pot recórrer tot l'exterior i algunes dependències interiors. Està bastit damunt un turó basàltic, és com un parent antic i llunyà de la Crosa de Sant Dalmai.

Des del castell veurem la plana de la Tordera i endevinarem la importància estratègica del castell d'Hostalric, en ésser la clau de pas per anar del Nord cap a Barcelona; per això d'Hostalric se'n parla a la història sempre que hi han hagut guerres amb els francesos. Si mirem cap a ponent tenim el Montseny, muntanya testa i massissa, i també veurem el Castell de Montsoriu, propera parada.

A la sortida d'Hostalric agafem a la dreta direcció Arbúcies, cap a uns vuit quilòmetres, trobem la que ve de Breda, i l'agafem. Just als dos quilòmetres ja ens trobem amb l'indicador: MONTSORIU, URB. FOGUERES DE MONTSORIU. Ens anirem enfilant per aquesta carretera asfaltada, si la seguim fins a dalt veurem com la vegetació va canviant, primer alzina i suro, més amunt roure i castanyer, cap a dalt pi de diferents varietats i l'ayet.

Cap a mig camí, prop de l'única casa que es troba, el Castellar, hi ha l'indicador de Montsoriu. Si es vol es pot fer a peu o sinó amb cotxe es puja bé, no cal pas un tot terreny. Els últims metres cal fer-los a peu. L'arribada al castell és fantàstica: primer trobem la Miranda i en

Riells de Montseny.

Pati abacial.

anar-s'hi acostant es veu cada cop més gros, tothom es meravella del mateix: com fou possible bastir tal fortalesa en un punt tan enlairat i lluny de comunicacions? Qualsevol resposta pot ser vàlida, sorprèn pensar en la

seva solidesa en veure que el pas dels temps encara el manté dempeus.

La vista des del castell és molt interessant, també podem recórrer les diverses dependències i fer una volta pel recinte. Un cop vist, i com que s'acosta l'hora de dinar, cal pensar en baixar.

Farem el mateix camí i carretera però ara de baixada, i per Coll d'en Orri seguirem fins a Breda. Si ens sembla comprem alguna peça de ceràmica i ja podem dinar en alguna de les fondes o hostals.

Havent dinat visitarem l'església i els seus voltants, que són l'antic monestir, d'estil romànic. Encara en queda una part del claustre i la casa de l'Abad, ben restaurada i amb regust medieval. Encara que hi ha diversos estils de construcció, no ens calen ni plànols ni guies, del bonic i ben fet tots ens n'adonem.

A mitja tarda sortim de Breda i seguim la carretera que passa tota vora de riera, anem cap a Riells de Montseny; és una vall orientada al sud-est, amb un clima molt agradable, plena de torrents i rierols (d'aquí en pren el nom) i ombres que conviden a fer la berenada. En acabar l'asfaltat ja som a Riells.

Aquí ens cal veure l'església, en part romànica (la porta) l'hostal, i fer un tomb pels prats que ho envolten; si tenim sort podem trobar a Mn. Pere Ribot, capellà i poeta. Riells són els seus dominis -diem-ho així-, és un centre de pau i tranquil·litat.

Després de vaguejar per aquests indrets podem deixar que comenci a llostrejar; la tornada la podem fer per Breda, pel veïnat de l'Estació de Breda i Riells on agafarem la carretera que ens menarà a Hostalric, i per l'autopista, sortint al Camp d'Aviació, fins a casa.

Si fos cas que quedi recança d'algun indret, podeu repetir o fer variants de la ruta proposada, creiem que en cap cas us en penedireu.

LLUÍS BALL-LLOSERÀ

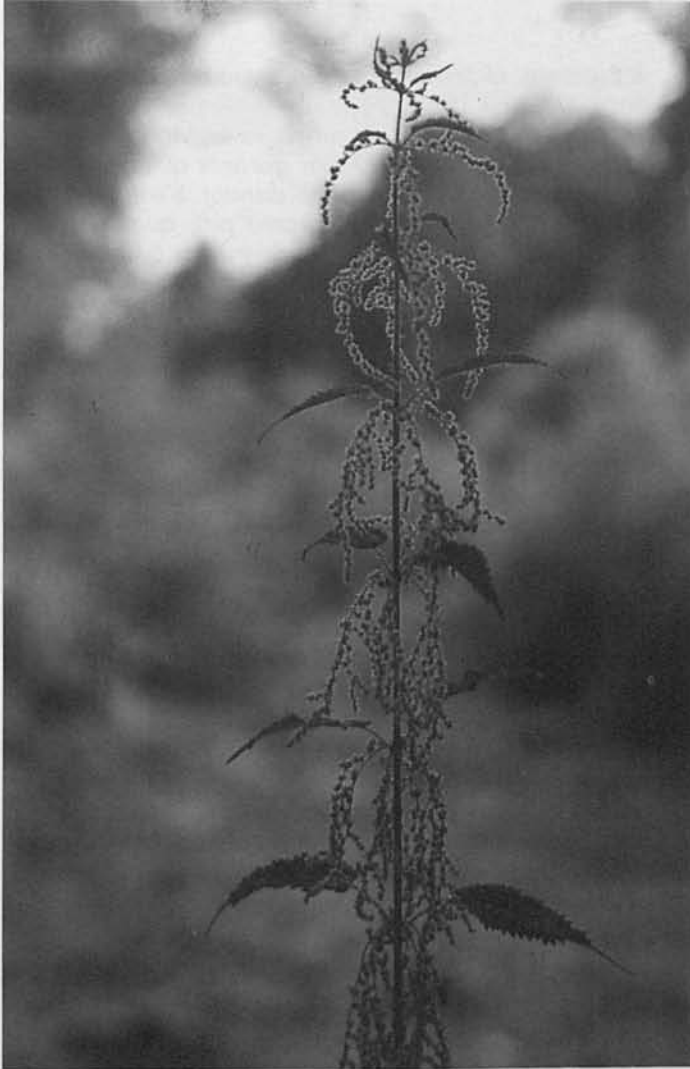

CAJA DE MADRID

Travessia Casa de la Vila, 2

VILOBÍ D'ONYAR

La medicina i les plantes: l'ortiga

Amb el nom d'ortiga anomenem a la nostra comarca dues espècies diferents: l'ortiga gran (*Urtica dioica*) i l'ortiga petita o també anomenada barragana (*Urtica urens*), ambdues viuen entre nosaltres, ocupant marges,

recs i terrenys femats, on les concentracions de nitrogen són altes. Cal no confondre ni emparentar amb aquestes l'ortiga blanca o borda (*Lamium flexuosum*) que pertany a una altra família, i, encara que ens recordi a les ortigues per la forma de les fulles, ni la resta de la planta és igual, ni els usos que se'n fan són els mateixos.

L'ortiga gran és, com el seu nom indica, de port més alt, pot assolir una altura d'un metre i les fulles poden arribar a amidar 12 centrímetres de llargada, mentre que l'ortiga petita, com a molt, arriba a amidar la meitat de les xifres que hem citat, a més, l'arrel d'aquesta és molt més prima ja que és una planta anual, a diferència de la gran que és una planta perenne. Una última diferència, fàcilment apreciable, és en la mena d'espigues on s'hi troben les flors, que no són ni vistoses ni grosses, que en l'ortiga gran són molt allargades i penjants cap avall, mentre que en l'ortiga petita són més curtes i queden recollides sobre la tija. Tant una planta com l'altra estan cobertes per uns pèls característics que contenen a la base una bosseta amb el líquid que provoca, un cop el pèl ha penetrat a la pell, la reacció irritativa característica.

Les ortigues es poden usar com a verdura, en amanida o bullides, que són de molt fàcil digestió, i en infusions. Ajuden a estimular el metabolisme. Constitueixen un bon aliment per a diabètics i reumàtics. La medicina homeopàtica n'usa diversos preparats per a tractar èczemes, cremades lleus, i per millorar l'eliminació d'àcid úric. Contra els dolors reumàtics, les ortigues, acabades d'arrancar, s'usen com a revulsiu, fregant-les, pels membres i les articulacions afectades, varies vegades al dia.

La millor època de recollecció de la planta és durant la floració, que comença pel maig i dura fins ben entrat l'estiu.

JORDI PUIGVERT I SOLÀ

TANCAMENTS D'ALUMINI P.V.C. I VIDRE PER OBRA NOVA I REHABILITACIÓ

- ✓ Finestres
- ✓ Portes
- ✓ Correderes
- ✓ Mampares de bany
- ✓ Divisions modulars, despatxos
- ✓ Tancaments i tota modalitat de decoració en alumini
- ✓ Miralls, vidres decoratius i jardineres

Pressupostos sense compromís

ALUMINI, garantia europea en anoditzats i lacats P.V.C., perfils i sistemes VEKA, núm. 1 a Europa.

Estem al Carrer Ripoll, 30-32 (xamfrà carretera Castanyet) – Telèfon 84 13 67

SANTA COLOMA DE FARNERS (Girona)

Gràcies per la vostra atenció

Donació d'òrgans i trasplantament renal.

Algunes dades

A Espanya, segons la llei vigent, es considera donant d'òrgans tota aquella persona que mort i no ha manifestat en vida la seva negativa a donar els seus òrgans.

Malgrat una llei tan evolucionada i favorable a la donació d'òrgans, quan hi ha un possible donant es demana autorització a la família i hi ha moltes negatives.

Si comparem les xifres de negatives amb les d'altres països, n'hi ha un índex més elevat a l'Estat espanyol.

Les causes principals són:

- Factors culturals i antropològics de la nostra societat.

- Factors psicològics davant la mort d'un familiar (negació o realitat).

- Falta de mentalització i informació sobre el tema.

Possiblement la gent desconeix:

- La necessitat d'òrgans.

- El benefici social que representa la donació.

- L'acció altruista i gratuïta que suposa.

Els òrgans que ara mateix es trasplanten són: cor, fetge, ronyons i còrnies.

A Girona es fan extraccions d'òrgans a l'Hospital Josep Trueta. Quan hi ha un donant s'avisava a l'equip d'extraccions que es trasllada ràpidament per portar-la a terme. L'equip d'extracció ve des de Barcelona. Els òrgans s'envien als diferents centres on tindran lloc els trasplantaments i després dels estudis corresponents s'avisava als possibles receptors perquè es traslladin al centre. Per cada donant es pot trasplantar dos malalts de ronyó, doncs s'implanta un sol ronyó. El trasplantament de ronyó és un dels més freqüents i el que obté més bons resultats.

El trasplantament renal consisteix en implantar un ronyó a una altra persona a una altra que té insuficiència renal terminal, això vol dir que té la funció del ronyó tan disminuïda que per sobreviure necessita fer diàlisi 3-4 hores, 3 cops per setmana.

El trasplantament renal va ésser aconseguit per Murray a Boston l'any 1954, entre dos bessons univitelins, (idèntics ja que són d'un sol òvul fecundat).

A Espanya, el primer trasplantament renal va tenir lloc a Catalunya, l'any 1965 gràcies al professor Gil Vernet.

Per poder ser donant de ronyó, la llei vigent estableix uns requisits de mort cerebral, per garantir que no hi pugui haver cap dubte sobre la mort del donant. S'estableix que des del primer electroencefalograma pla, que demostra l'absència d'activitat cerebral, han de passar 6 hores fins a la confirmació oficial de la mort, amb un altre electroencefalograma pla. En aquest procés cal l'acord de 3 metges en el diagnòstic i per l'extracció, l'autorització d'un jutge.

A més, el donant ha de reunir altres requisits, com ara:

- Menys de 65 anys d'edat.

- Funció renal normal.

- Absència de malaltia que pugui ser perjudicial pel receptor: hipertensió arterial severa, alguns tipus de diabetis, malalties vasculars perifèriques infeccions generalitzades, Sida, neoplàsies o càncer, amb l'excepció d'alguns tumors cerebrals. La major part de donants són traumatitzats, accidents vasculars cerebrals i tumors cerebrals.

El receptor ha de ser un malalt amb insuficiència renal crònica terminal, que vulgui sotmetre's a aquesta intervenció i que no tingui contraindicacions clíniques per rebre un trasplantament.

Per fer una selecció es valora:

- La situació clínica del pacient. Si està tant deteriorada que és difícil l'eficàcia del tractament amb hemodiàlisi.

RESULTATS GLOBAIS, 1988

RMRC-88

	Nombre absolut	PMP
NOUS CASOS	461	77.1
CASOS A 31-12-88	3160	528.5
TRASPLANTAMENT	230	38.6
EXITUS (Morts)	241	7.5

Dades referides a malalts que necessiten diàlisi.

Els malalts trasplantats amb èxit, poden deixar-la.

(*) Per cent malalts

La taula 1 resumeix la situació a Catalunya l'any 1988. PMP significa per milió de població.

EVOLUCIÓ DE LA INSUFICIÈNCIA RENAL A CATALUNYA

RMRC-88

	1984		1985		1986		1987		1988			
	N	PMP	N	PMP	N	PMP	N	PMP	N	PMP		
Prevalença (Casos totals)	2172	363.3	2484	415.4	2719	454.7	2946	492.7	3160	528.5		
Incidència (casos nous)	408	68.2	421	70.4	471	78.8	478	79.9	461	77.1		
Trasplantament	261	43.8	236	39.5	278	46.5	253	42.3	230	38.6		
Letalitat (Mortalitat)	(1)	143	6.5*	(1)	212	8.3*	228	8.0*	247	8.0*	241	7.5*

(1) Dades estimades a partir dels censos

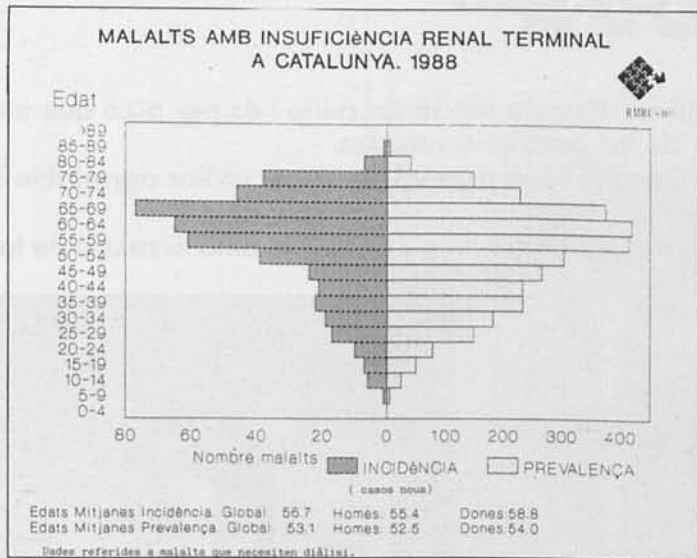
(*) Per cent malalts

PMP = per milió de població.

Dades referides a malalts que necessiten diàlisi.

La taula 2 mostra l'evolució de la insuficiència renal a Catalunya des de 1984 a 1988. Incidència vol dir casos nous. Prevalença vol dir els casos totals. N es refereix a nombre absolut.

MALALTS AMB INSUFICIÈNCIA RENAL TERMINAL A CATALUNYA. 1988

A la figura 1 es veu la classificació per edats dels malalts amb IRCT.

- Criteris immunològics: l'organisme davant de qual-sevol element estrany que s'hi introdueix, hi respon amb una reacció del sistema immunitari (de defensa), que s'anomena resposta immune. Aquesta resposta és la causa del rebuig, en què l'organisme reconeix com a no propis els teixits de l'òrgan trasplantat. Per evitar el rebuig cal trobar un empelt tan idèntic com es pugui amb el receptor.

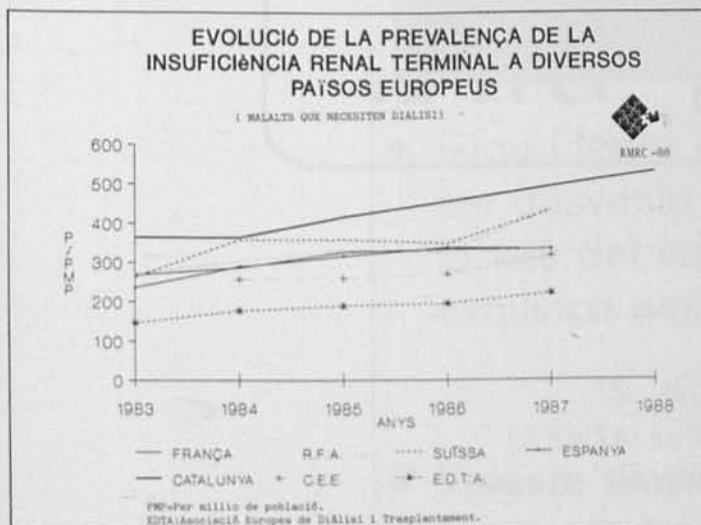
Donant i receptor han de tenir doncs, com a mínim, el mateix grup sanguini, A, B, O.

Si els grups no són idèntics, molt fàcilment es produirà el rebuig.

- Compten també l'edat del malalt i el temps que fa que està en hemodiàlisi.

El trasplantament renal és la millor oportunitat que té l'individu amb insuficiència renal terminal de rehabilitar-se, doncs amb l'hemodiàlisi es manté el pacient amb vida, se

EVOLUCIÓ DE LA PREVALENCIA DE LA INSUFICIÈNCIA RENAL TERMINAL A DIVERSOS PAÏSOS EUROPEUS

A la figura 4 es pot veure l'evolució de la prevalença de la insuficiència renal terminal a diferents països europeus. EDTA és Associació de diàlisi i trasplantament Europea.

EVOLUCIÓ DE LES TAXES DE TRASPLANTAMENT A DIVERSOS PAÏSOS EUROPEUS

RMRC-88

PAÏSOS	1983	1984	1985	1986	1987	1988
França	18.6	22.8	20.8	23.7	30.0	
Àustria	20.5	29.9	30.4	36.0	49.0	
Suïssa	25.7	30.9	32.7	39.7	34.0	
Espanya	19.6	21.4	24.8	22.8	23.5	
Catalunya	29.2	43.8	39.5	46.5	42.3	38.6
CEE	16.7	18.7	19.4	21.0	23.3	
EDTA	12.0	13.4	13.2	13.2	16.2	

Fonts: EDTA, RMC

Taxes per milió de població

EDTA = Associació Europea de Diàlisi i Trasplantament.

RMRC = Registre de Malalts Renals de Catalunya.

A la taula 5 es veu l'evolució de les taxes de trasplantament renal a diferents països d'Europa. Les dades són per milió de població.

l'introdueix en el món dels sans, però sense donar-li la salut. Tot això comporta una sèrie de problemes socials, familiars i laborals, i sovint el pacient arriba a automargar-se.

Una reflexió final, com diu l'eslògan: PENSA EN TU, DÓNA ELS TEUS ÒRGANS.

DOLORS BONET, Infermera

Agroquímics
SALVI

VILOBÍ D'ONYAR

PLATS OLLES

Hem pensat que seria interessant iniciar un nou camí en aquesta secció de cuina i és per això que en aquest número iniciarem un recorregut pels restaurants de les nostres contrades.

Començarem per un dels més recentment oberts però que ja té un prestigi per ésser un lloc agradable i amb una bona oferta gastronòmica.

Agraïm al Restaurant "La Crosa" de Sant Dalmai, la seva col·laboració a TOSQUIJA amb la cessió de la seva recepta de FARCELLETS DE COL.

Ingredients:

Pels farcellets:

Col, Carn de porc picada amb una mica de cansalada ibèrica, Ou, Nou moscada, una mica de conyac o xerès.

Per a la salsa:

Tomàquets, Ametlles torrades, all, julivert, sal, pebre.

Elaboració:

S'escalden les fulles de col uns dos minuts, s'escorren i s'omplen amb el farciment, s'emboliquen amb un tros de cansalada i es posen en una plata a cuire al forn, tapats amb paper d'alumini, durant una hora.

Per fer la salsa se sofregeix el tomàquet amb una picada d'ametlles, all i julivert.

Quan és a punt el sofregit, s'hi tiren els farcellets i deixa que facin la xup-xup una altra hora.

BUSQUETS SITJA, S.A.

C/. Madrenys, 27

Tel. 47 31 08 - Fax 47 42 31

17185 VILOBÍ D'ONYAR (Girona)

ELS CAMINS

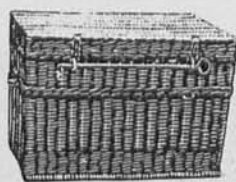

- Suau i lenta i grisa llum del dia,
em desvetlla i em diu ja lluny del somni:
la veu del cant, si no duu l'alba,
esquinça amb glavis de claror camins de fosca.

MARIA ÀNGELS ANGLADA

- Veles e vents han mos desigs complir,
faent camins dubtosos per la mar.

AUSIÀS MARCH

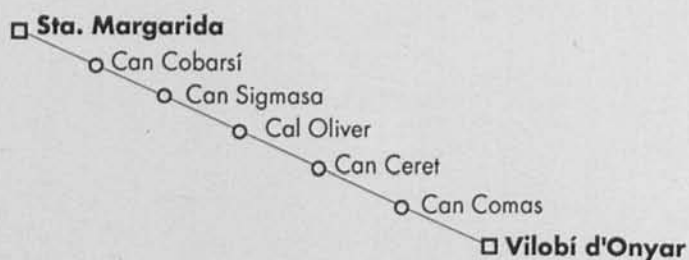

ELS CAMINS

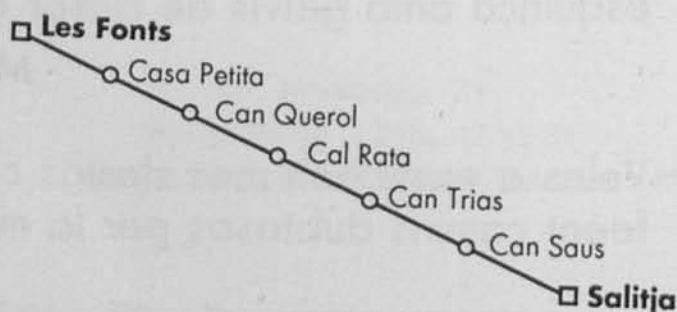

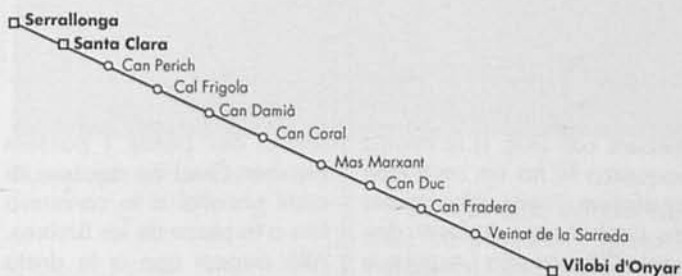
ELS CAMINS DELS NOSTRES APLECS

El tradicional Aplec de Santa Margarida se celebra el dia 20 de juliol. S'hi han celebrat molts casaments i actes religiosos. És de construcció romànica.

L'Aplec de les Fonts, molt vinculat a Salitja, se celebra el primer diumenge de setembre.

Aplec de Serrallonga. Encara que pertany a Brunyola, està molt vinculat a la gent i al poble de Vilobí. Se celebra el dia després de la festa major de Vilobí d'Onyar, el segon diumenge de setembre.

DISTÀNCIES ENTRE ELS PUNTS PRINCIPALS:

- Vilobí d'Onyar - Santa Margarida, 2 quilòmetres, 300 metres

- Vilobí d'Onyar - Santa Clara (pel veïnat de Sarreda), 3 quilòmetres 300 metres

- Vilobí d'Onyar - Santa Clara (per la carretera comarcal), 4 quilòmetres, 500 metres

- Vilobí d'Onyar - Serrallonga (pel veïnat de Sarreda), 4 quilòmetres

- Vilobí d'Onyar - Serrallonga (per la carretera comarcal), 5 quilòmetres, 200 metres

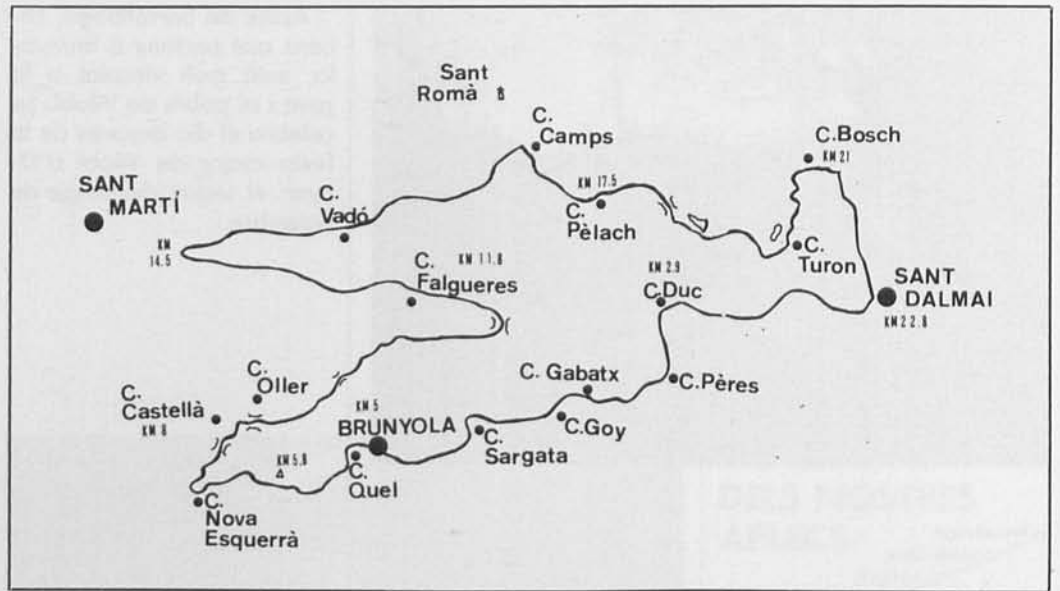
- Salitja - les Fonts (per can Saus), 1 quilòmetre, 500 metres

- Vilobí d'Onyar - Sant Dalmai - les Fonts (comarcal GE-533), 5 quilòmetres

L'Aplec de Santa Clara va començar amb motiu de l'any Salvadoria, per celebrar el cinquantenari de la canonització de Sant Salvador d'Horta, fill de Santa Coloma i frare Franciscà. Se celebra el 3r diumenge d'agost, i el primer aplec es va fer l'any 1988.

A l'hermita de Sant Romà s'hi celebra l'aplec el diumenge més proper al dia 9 d'agost. Aplega veïns dels pobles de la rodalia: Brunyola, Sant Dalmai, Estanyol...

TOT PEDALEJANT

Fa uns anys un anunci deia: "Quien mueve las piernas mueve el corazón". Ara aprofitant que el temps ja comença a acompanyar i que cada dia està més de moda el ciclisme de muntanya, hem preparat un recorregut per fer en bicicleta i així, mentre anem movent les cames i fem salut, podrem conèixer un xic més els camins i els indrets que ens envolten.

Aquesta excursió no té grans dificultats i és perfectament vàlida per qui desitgi iniciar-se en el ciclisme de muntanya o simplement vulgui fer una sortida qualsevol matí.

Sortim de Sant Dalmai per carretera en direcció a Brunyola, a uns 3 quilòmetres

trobem can Duc, a la nostra esquerra hi ha un camí que agafarem i ens allunyarem de l'asfalt, ens trobem davant d'una granja i seguim a la dreta, a pocs metres hi ha una casa que s'està restaurant, és cal Gabatx, aquí el paisatge s'eixampla i la vista ens porta fins als Pirineus, avui ben nevats. Seguim direcció a Brunyola, el camí és pla i bo i passa a frec de can Esteve Darder. En uns minsos avellaners comença una pujada que ens posarà a prova. De mica en mica i bufant si no estem en bona forma, arribarem a Brunyola, on un grapat de mimoses ens donaran la benvinguda, portem just 5 quilòmetres pedalant. Des del castell (*Tosquija* núm. 9) i mentre recobrem l'alè podem veure tota la plana amb el camp d'aviació al bell mig. Després

sortim del poble i passem per can Quel on agafem un camí paral·lel a la carretera fins a la plaça de les Bruixes. Allà pugem cap a la dreta fins a la Creu (km 5,7) on hi ha un senyal del "Instituto Geográfico Nacional"; val la pena enfilem-s'hi i mirar una estona per damunt dels pins.

El camí continua sense problemes per la carena, una curta però emocionant baixada ens durà fins a la Casa Nova de l'Esquerrà (km 8), anem seguint la riera enmig d'una arbreda, just a sota can Castellà conflueixen tres corrents d'aigua i la riera de Sant Martí comença a fer-se notar. Travessem el pont i seguim el corrent del riu, abans haurem deixat a la nostra dreta la carretera vella de Brunyola, i a sobre nostre, perdut enmig del bosc, el castell vell.

Cal Gabatx, camí de Brunyola, al fons Santa Bàrbara, Sant Gregori i puig d'Afrou.

El punt més alt de l'excursió.

Passada una estona trobem un passallís i girem a l'esquerra, sempre a vora de riera el camí es fa més difícil, en un marge podem veure una petita creu de ferro, més avall hi ha paratges d'una gran bellesa. Aquest tram de camí es torna impracticable en dies de fortes pluges a causa de la crescu-

rem en poc menys d'un quilòmetre. Passada la casa hi ha una gran bassa que el pas dels anys ha integrat perfectament en el paisatge (km 11,8). Enmig de pins anem direcció a Sant Martí, el camí és planer i se'n fa via. Després d'uns avellaners (km 14,5) trobem un camí que va a Sant Martí, nosaltres anirem cap a la dreta en direcció a l'Onyar, en poca estona ja veiem el riu i Sant Romà al fons, és un bon lloc per a esmorzar i descansar un xic. Un cop refets baixem fins a l'Onyar (km 16,5) just davant nostre hi ha can Camps, seguim cap a Sant Dalmai i passem per can Pelach, fàcilment distingible per la seva capella. Un cop a la resclosa d'en Borra baixem arran de riu per un camí estret i amb la bici a coll passem a l'altre costat, anem fins a la bassa d'en Turon on val la pena parar-hi una estona, sobretot si és temps de cria d'anfibis l'espectacle està assegurat. Seguim amunt per un camí de bosc i malauradament trobem plantacions

La riera de Sant Martí prop de can Falgueres.

da de la riera, fins al punt que els veïns de l'altre costat només tenen sortida per Sant Martí.

El camí es fa fonedís i hauré de vorejar un camp, a la nostra dreta podem veure Brunyola, i a l'esquerra, darrera uns avellaners, apareix cal Falgueres on hi arriba-

d'eucaliptus, fruit d'una política d'interessos poc respectuosa amb el medi ambient. Un camí sovint molt enfangat ens portarà fins a can Bosch (km 21), en pocs minuts ja serem a Sant Dalmai, on després de 23 quilòmetres podrem donar l'excursió per acabada.

DOSSIER

Carretera de la "Tarongeta"
1989.

CAMINS DE L'ONYAR

Camins paral·lels que segueixen el seu curs, i camins que perpendicularment o esbiaixadament el travessen. Camins trepitjats al llarg dels segles per espadenyas, esclòps, botes o xiruques... marcats per roderes de carros, carretes, tartanes, cotxes, camions o tractors.

Fotografia dels anys 20, abans de fer el pont vell de la carretera l'any 31. El camí que seguien les tartanes continuava fins al pas llarg per travessar l'Onyar i continuar cap a Girona o Riudellots. El pont de ferro és el que més tard es traslladà a l'indret de cal Tet i que s'emportà una riuada l'any 1970.

Són camins que no han estat projectats des d'una taula de despatx. Tots sols s'han anat projectant i dissenyant sobre la terra amb les empremtes dels homes i dones que els han trepitjat. Ells han anat marcant els punts de contacte i comunicació entre contrades veïnes, unint-les per motius afectius, lúdics o comercials.

Però els costums i els medis canvien amb el pas dels anys. Si a primers de segle era un luxe tenir una bicicleta, avui per a presumir s'ha de disposar com a mínim d'una avioneta.

No és estrany doncs, que els camins transformin la seva morfologia d'acord amb la seva funció.

En el cas dels camins de l'Onyar, la seva paulatina variació al llarg dels anys tingué un sobtat canvi el maig de l'any 1970 amb el dragat del riu, per a prevenir inundacions tan desastroses com les de l'octubre del 1962.

Al setembre del 70, però, noves inundacions, abans de protegir els marges del riu amb pedres, donaren lloc a grosses esclavissades als

camins paral·lels a l'Onyar i s'endugueren el pont de ferro que aleshores estava situat a l'indret de cal Tet.

A vegades però, també es perden camins per l'obra de l'home; ja sigui per engrandir un camp o per evitar el pas de gent a prop d'una masia s'han desviat camins que acabaran esborrats del mapa perquè s'han apartat del seu traçat i funció original.

Actualment, aquelles margeneres del riu d'herba polida i camins fressats, només les trobem en llocs molt limitats: són aquells on els propietaris de les terres veïnes les cuiden i protegeixen de futures riuades, oferint al caminant descans pels seus peus i un paisatge humanitzat pels seus ulls.

Avui però, cada vegada es va més de pressa; motos, cotxes o tractors ens porten on volem anar en pocs minuts. No hi ha massa temps per sortir a passeig a peu o en bicicleta, i menys per aturar-nos a parlar una estona amb l'home que treballa al camp o amb la dona que torna de l'hort. És possible però, que amb les presses ens escapi el tren. És aquell tren on s'aprèn una cultura que no podran ensenyar mai les universitats.

La passera de cal Tet era el pas obligat per travessar l'Onyar i seguir pel camí que, passant entre la casa i el porxo de cal Tet, continuava fins a Salitja.

Aquí es veu encara, ja desviat per darrera de cal Tet, l'antic camí de Salitja.

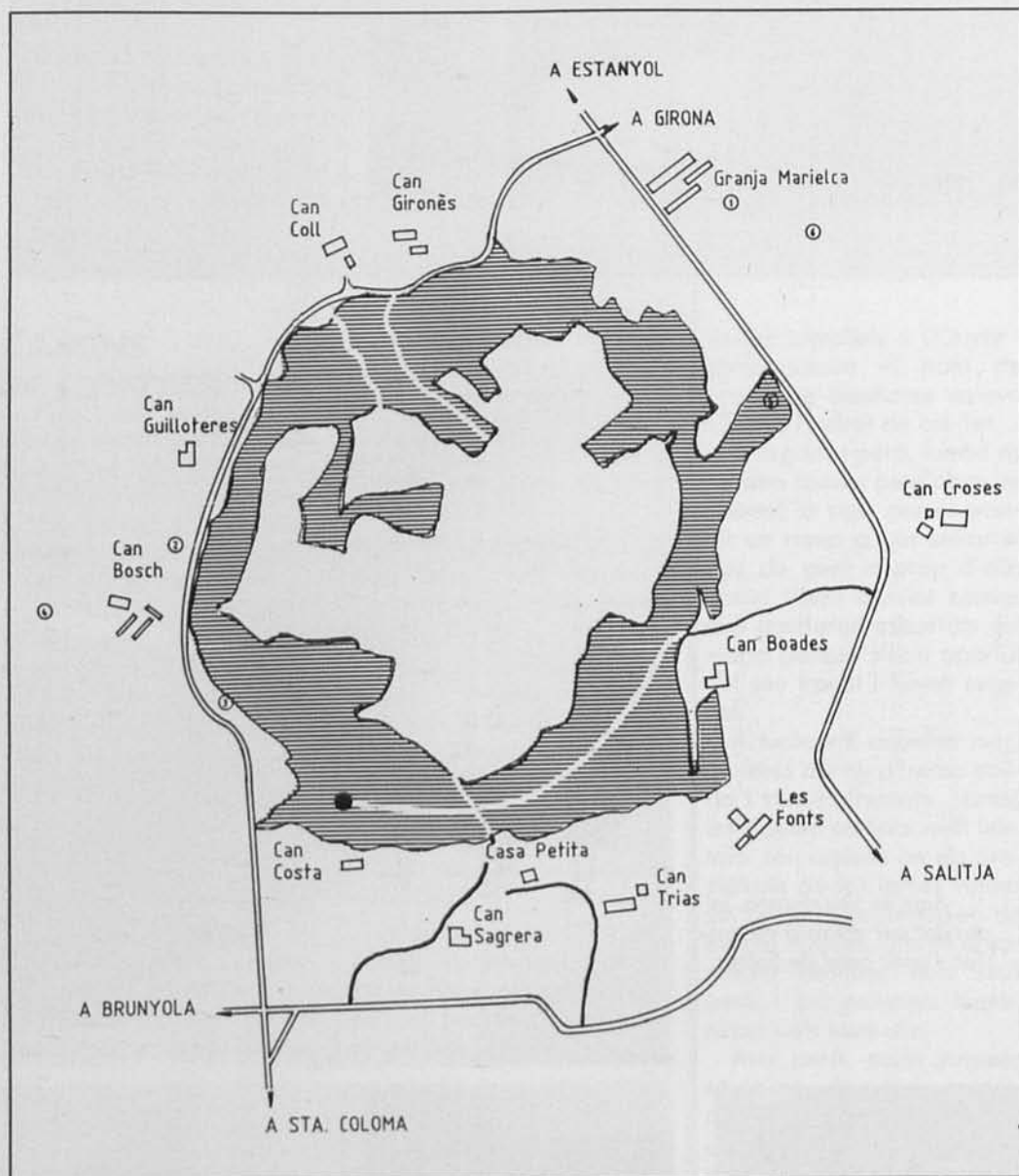
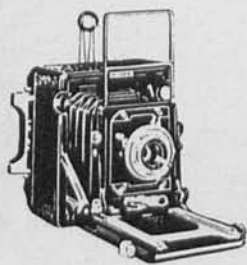
El passallís de la carretera de Sant Dalmaí a Brunyola que, malmès pels molts anys de servei i després d'aguantar moltes riudes, ha estat substituït pel pont nou sobre les roques d'en Planas.

Estat actual del pas Llarg o pas d'en Barceló ben diferent de quan era l'accés principal de Vilobí viatjant en tartana.

ELS VOLCANS DE LA CROSA

SITUACIÓ

El volcà la Crosa es troba situat entre Sant Dalmai i Estanyol a 5 km del nucli de Bescanó i a 4 km al nord del casc urbà de Vilobí d'Onyar.

La carretera de Girona a Santa Coloma de Farners ressegueix la vora septentrional i occidental del cràter, mentre que la carretera local de Bonmatí a Riudellots de la Selva solca el seu flanc oriental.

DOS VOLCANS

Quan parlem del volcà la Crosa no podem oblidar que estem parlant de dos volcans ben diferenciats.

Un d'ells correspon al tipus de caldera d'explosió de gran diàmetre: diàmetre est-oest, 1.200 m diàmetre nord-sud, 1.300 m fondària màxima, 74 m cota màxima, 225 m cota mínima, 151 m

Adjacent a la vora sep-

tentrional del cràter d'explosió, hi ha un con secundari esvoretat en forma de ferradura del tipus estrombolià:

diàmetre màxim, 700 m
diàmetre cràter, 300 m
cota màxima, 209 m
cota mínima, 157 m

Superfície aproximada coberta per projeccions: 6 km².

ÀREES EXCAVADES:

1. Murtra
2. Guilloterres
3. Can Costa
4. Can Coll - Can Raurich
5. Ctra. Salitja
6. Can Faust

L'àrea de la Murtra és l'última en estat d'explotació.

L'àrea de can Costa, degut als talusos de les pedreres abandonades, és la que millor permet estudiar la

constitució i estructura interna del volcà.

CRÀTER

Des de Sant Dalmai passant per davant de can Sagrera o per la nova urbanització, pujant fins a trobar els Quatre Camins, es pot baixar al fons del cràter on es pot observar i quedar imbuït per la presència del volcà.

MINA DE DESGUÀS

Donat que les zones volcàniques constitueixen un microclima amb condicions òptimes per a la fecunditat de la terra, ja al segle X va ésser excavada una mina que sortia cap a la banda de Salitja, prop de l'actual

ermita de les Fonts, per a desguassar l'aigua de la pluja i guanyar terres de conreu. Al segle XVIII va ésser excavada una nova galeria, aquesta vegada al flanc occidental la qual desguassa cap al torrent de Tornavells.

SANT LLOP

Torre de guaita que encimbella el punt culminant del cràter, que si antigament va protegir els nostres

avantpassats de les incursions sarraïnes, posteriorment es va transformar en fortificació i capella sota l'advocació de Sant Llop.

PEDRERES

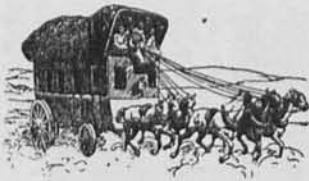
Pel camí de Sant Dalmai a Salitja a l'esquerra trobem el camí que passat can Trias i la Casa Petita ens porta a les dues pedreres, una a cada banda de l'antic camí que donava a can Sagrera.

Els blocs de pedra de

moltes cases han estat extrets d'aquestes pedreres.

DOSSIER

CAMINS 4 x 4

Com que ja no queden carros, carretes, cavalls ni bous, els camins s'anirien perdent, però han sortit nous vehicles que permeten recuperar vells camins: són els 4 x 4, coneguts vulgarment com a jeeps.

Amb un vehicle d'aquest tipus us proposem de fer una volta pel municipi de Vilobí; no es necessita cap esport especial només ganas de divertir-se i passar-ho bé. Temps, de dues a tres hores segons la durada de l'esmorzar.

Sortim de Vilobí cap a la General, agafem la carretera de l'aeroport i seguim cap a Aiguaviva (si cal, podem esmorzar a cal General). Al final de la baixada agafem el primer camí a l'esquerra, passat el Molí d'en Parera per entre boscos i camps ens menarà a la carretera de Salitja-Estanyol a l'indret de can Boades; seguim uns 500 m cap a Estanyol.

El límit de camp i bosc del costat esquerre ens marca el camí que hem d'agafar; comença una mica encaixonat i a poc a poc ens va portant en direcció a can Boades, que ens queda a l'esquerra (se'n diu camí del Malivern) i anem seguint la carena del volcà de la Crosa que ens porta just a la creu de Sant Llop. Aquí podem triar cap a la dreta i baixar al sot de la

Crosa, o cap a l'esquerra direcció Sant Dalmai.

Agafem direcció Sant Dalmai i a uns 25 metres girem a la dreta, anem seguint fins a la carretera de Santa Coloma, la travessem, seguim rectes i baixem pel costat d'una pineda (camí del mas Romeu) cap al passallís de l'Onyar. Aquest és un tros una mica difícil.

Travessem l'Onyar pel passallís, agafem la carretera asfaltada de Brunyola fins al creuament de can Simon (uns 100 m direcció Brunyola) i seguim el camí a l'esquerra. Poc abans de can Rovira surt un camí a la dreta, que per entre les basses ens porta a can Cornalera. Després de dos o tres maniobres anem pel camí principal, passem per darreta can Garaig i travessant el torrent Gorredon seguim enfilant-nos direcció Brunyola.

A Brunyola, parada i fonda pels que no hagin esmorzat. Marxem de Brunyola en direcció Santa Coloma per la carretera asfaltada; a dalt de la Costa girem a l'esquerra i trobem dos camins, agafem el de la dreta, seguim uns 150 m i trobem una placeta des de la que es gaudeix una vista immillorable de la comarca de la Selva (si no hi ha boira). Baixem pel camí de l'esquerra amb pendent fins a trobar les parets de can Falgaró, girem a la dreta i per entremig de boscos anem a la carretera de Serrallonga, i pel costat del prat i de l'ermita arriem a les Quatre Carreteres.

Passat les Quatre Carreteres, pel camí de la dreta per entre bosc i avellaners i seguint tota vora de camp, ens endinsem al bosc; el camí gira suaument cap a la dreta, es passa al costat de la torre de can Pico, seguim i arribem a can Selva. De can Selva seguim a la dreta en direcció a la urbanització; entrem a la urbanització i pel costat del camp d'esports, seguim aquest carrer principal (uns 500 m) fins al final que, girant a l'esquerra i deixant l'asfaltat, ens porta al pantà i la casa de Busquets; casa de caire senyorial amb barreja de diferents estils i amb capella incorporada, val la pena perdre 5 minuts per contemplar-ho.

Seguim pel camí que baixa cap a la riera de Vallcanera i vorejant els camps de coronas de rei arribem al Forn del Vidre (avui només en queda l'edifici de l'obra-dor). Anem seguint fins que s'acaba el bosc, a les envistes dels camps, trenquem a la dreta, i anem seguint el camí principal i més net fins que ens surt una carretera a l'esviaix de l'esquerra. Fem 2 maniobres i l'agafem i el seguim fins a trobar la carretera d'entrada a la urbanització a Vallcanera (anomenat també cruïlla de les 4 carreteres). Ens parem a la carretera d'entrada a la urbanització i que ve de can Fava, ens mirem els camins que tenim a davant i agafem el camí carener més a l'esquerra (sembla el menys circulat).

Seguim aquest camí per entre boscos cremats fins arribar a prop de l'autopista en un indret anomenat el Pi Bes. Passada l'autopista, girar a l'esquerra cap a ca l'Estany, can Cua, i a can Martorell girem a la dreta en direcció Franciac, i de seguida girem a l'esquerra en direcció recta a l'Onyar.

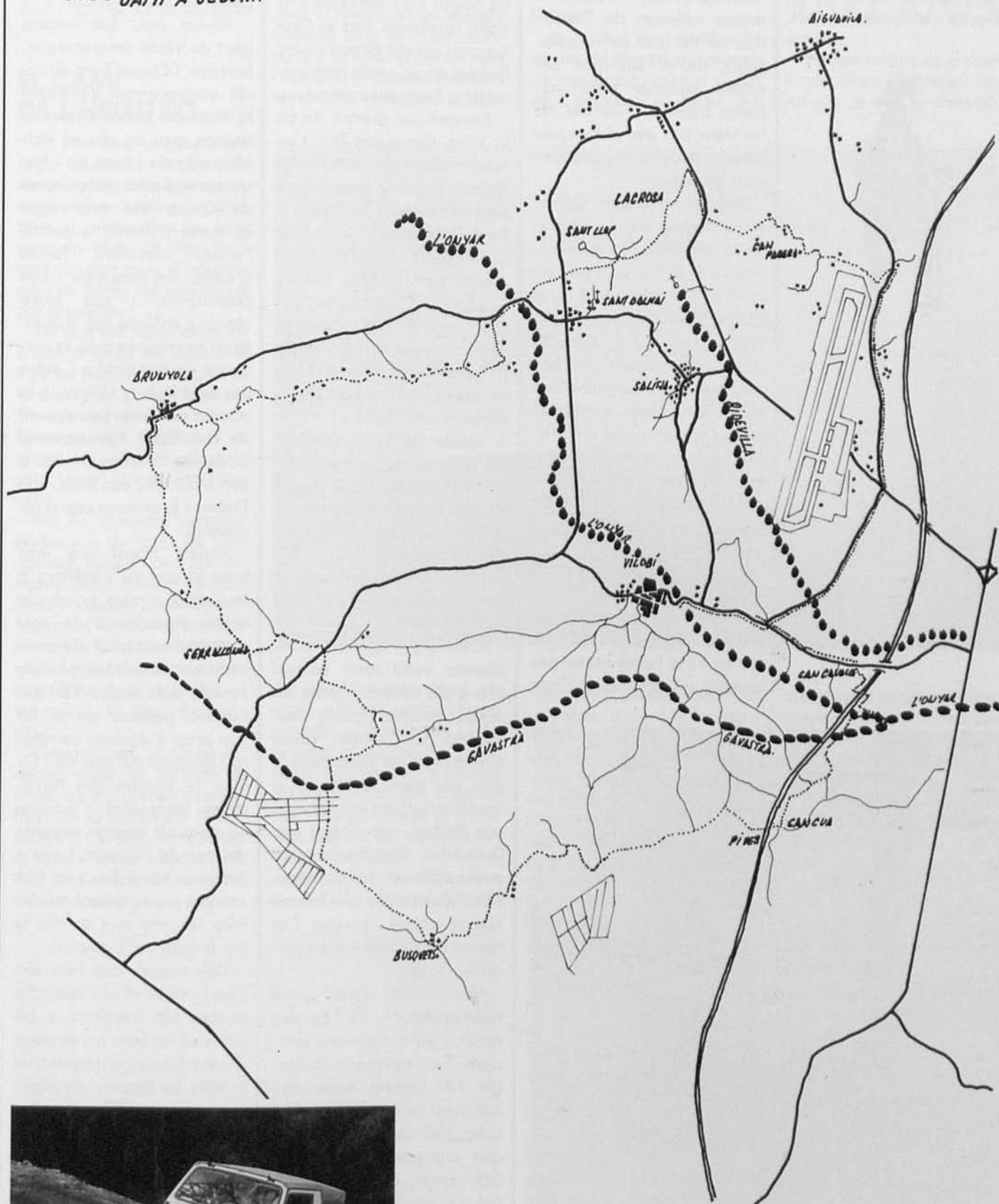
Travessem el Gabastrà i tota vora d'autopista, sense passar-la arribem a la margenera de l'Onyar, seguim la margenera uns 100 metres avall i trobem un gual que ens deixarà travessar l'Onyar. Seguim tota vora de pomeres i autopista fins a trobar el pont del Banyacans, i que passant per sota l'autopista i el mig del rec sortim a davant de can Cavaller i per la carretera de Vilobí ja som a final de trajecte.

Pensem que no trobareu cap dificultat i que aquesta passejada haurà servit per conèixer llocs del municipi des d'una altra perspectiva: dels vehicles 4 x 4.

ALBERT I
MIQUEL ÀNGEL BAGUÉ

..... CAMI A SEGUIR.

ENTRE SANTA COLOMA I GIRONA: VILOBÍ

Els que van celebrar el primer mil·lenni de Catalunya (si és que es va celebrar), en el seu pas pel nostre municipi anant de Santa Coloma a Girona, no ho feien pas per allà mateix on ara, tampoc en passaven molt allunyats.

Des de les Quatre Carreteres seguia per la carena entre els vessants del Grevolosa i el Torrent, per on ara es can Famisset i el dipòsit de l'aigua, seguia cap a can Tarre. Aquí es desviava i baixant per davant can Dellonder travessava el Grevolosa entrant-hi per un reguerol com a carretera fonda, sortia a l'altre costat prop de sota la pujada del Bellestar i per la carretera actual anant cap a can Patllari.

Encara avui en dia és ben visible la carretera fonda que per darrera can Patllari entrava al gual de l'Onyar sortint-ne a l'altre costat per la mota a l'indret de la Casa

Nova d'en Valls i seguint tota vora d'Onyar cap al Molí d'en Paulí travessava l'actual carretera, seguia el començament de la carretera de Salitja i a l'indret de can Valls revolava fort a l'esquerra i prenia direcció Sant Dalmai en un sentit molt paral·lel a l'actual carretera.

Passant per davant de ca la Xifra, cap a can Toni s'anava enfilant per sota l'Aulet de can Coll fins a fer cap a l'actual plaça de la Crosa de Sant Dalmai. Aquí en sortia la carretera que de Brunyola mena cap a Salitja, Vilobí i Caldes. Pel costat de can Cot (actual Restaurant la Crosa) pujava cap al turó de la Crosa fins a sota can Costa, aquí girant a la dreta per darrera can Segimont anava a buscar la Creu de Sant Llop i seguint carener, per can Boades anava a seguir davant de can Fausto en direcció Aiguaviva i Girona. Aquest tros de camí que seguint la carena vorejava el volcà la Crosa se'n diu camí del Malhivern.

Com que l'autoritat eclesiàstica volia tenir control sobre els camins i guals en aquest trajecte trobem l'explicació de perquè cases molt a prop de Vilobí però a peu del camí pertanyen a Sant Dalmai com és el cas de can Patllari, can Vells i can Dellonder. Documentalment avui en dia ens consta a través d'escriptures que les cases al costat de can Cot tenien com a límit la carretera de Girona.

No sabem quan però aquest traçat va quedar abolit com a carretera principal. Fou a principis del segle XIV segons tenim documentat a través del capbreu del castell de Vilobí que ens parla del pas de Salamanya. Tal volta fou degut a la pèrdua de poder civil per part de l'església de Sant Dalmai; això va determinar un nou traçat.

L'inici era igual que el que hem descrit abans però de sota can Tarre continuava cap a sota can Roure, sota can Rodó i per una carretera

fonda encara avui visible feia el gual del Grevolosa i seguint recte cap a l'Onyar per entre els actuals garatges d'en Boadella anava al pas d'en Salamanya.

Aquest pas, que encara gent de Vilobí deu recordar, baixava l'Onyar i en direcció contracorrent s'enfilava la mota del costat esquerra, encara avui en dia es visiblement més baixa tot i havent arreglat les margeneres de l'Onyar. Feia revolt cap a la dreta i anava a cercar l'actual carretera fonda d'entre can Masvidal i can Salamanya, i per entre camps s'enfilava cap a Salitja on es creuava amb la carretera de Brunyola a Caldes per Sant Dalmai i Vilobí. A la sortida de Salitja per davant de can Aluart travessava el Riudevilla, s'enfilava cap a can Masriera, can Boet, can Timbes i ja entrava cap a Aiguaviva.

Aquest traçat era més suau ja que no s'enfilava a la Crosa, d'altra banda la major abundància de carruatges i transport de mercaderies motivada pel creixement dels segles XV i XVI queden palesos en el fet que prop d'aquesta carretera i després del pas de l'Onyar hi trobem can Ferramules (necessitat d'adobar els peus als animals després del pas de l'Onyar), i que a Salitja hi havia fins i tot tres carreters en l'actual carrer Nou (encara avui en dia hi ha la casa cal Carreter).

Dels traçats que hem explicat, molts d'ells avui dia encara són transitats, o bé són visibles com a carretera d'entre boscos o actuen com a límits de finques; en algun punt són recs amples demostrant que facilitaven el pas del gual quan travessaven rius o rieres més importants. En qualsevol cas podrien servir perquè a manera de passejada i en diferents etapes ens permetessin resseguir i veure que les comunicacions sempre han permès la relació entre els homes de diferents poblacions.

EL CAMÍ
DE L'HORIZÓ

La ruta que us proposem seguir podeu fer-la amb poc temps, còmodament i sense cansar-vos massa, però, això sí, necessiteu un bon punt de mira, un dia clar i serè, un cert grau d'orientació i un mínim de sensibilitat pel paisatge.

Un bon lloc per a situar-se i, que a força de passar-hi s'ha fet per mi familiar, és el turonet que s'alça entre el "Pantano d'en Rodó" i can Famisset; allà emplaçats us proposem d'iniciar el passeig visual resseguint l'horitzó.

No és el nostre propòsit parlar-vos de totes les serralades, turons i pics que divisem, seria quelcom massa ardu i complex i, tal vegada feixuc pel lector. Per tant ens limitarem a esmentar l'orografia més destacable, escorcollant amb la mirada i un cercle, la línia de l'horitzó.

Començarem el nostre itinerari visual en direcció al nord, on els darrers contraforts de la serralada Transversal Catalana, conformen el massís de *Rocacorba* amb 985 m d'altitud, inconfusible i de bon distingir per les an-

tenes de televisió allà instal·lades.

Darrera seu, la nostra mirada es perd en el *Pirineu Oriental*. Aquesta imponent massa muntanyosa que en dies d'hivern se'ns mostra coberta amb el blanc mantell de la neu, esplendorosa i radiant, la formen diferents serralades amb cims d'alça-

de 2.909 m, tots tres a la zona de Núria. Més llunyà i ja només visible en dies d'excepcional nitidesa atmosfèrica, divisem la *Tosa d'Alp*, cota més alta de la Molina.

En aquest punt perdem la serralada pirinenca que queda amagada darrera el *coll de Condreu* i el cingle del

Aquest darrer és on el Montseny assoleix la seva màxima altitud amb 1.713 m. Per sota seu el *Turó Gros*, on hi ha instal·lada la base militar de comunicacions, visible des de diferents i llunyans indrets.

Aquest massís és el darrer i més important relleu muntanyós, ja que en direcció al

des considerables; entre els quals podem perfectament distingir: el massís del *Canigó* amb el seu pic de 2.782 m. Un xic més cap a ponent el *Gra de Fajol*, a la zona de l'alt Ter amb 2.688 m d'altitud. Seguim en aquesta direcció i divisem el *Torre-neules*, 2.711 m, el *Finestrelles* amb 2.826 m i el *Puigmal*

Far, darrer reducte del Collsa-cabra que com la proa d'una gran nau s'avança vers la Selva.

Continuant el nostre recorregut direcció ponent, l'únic protagonista és el massís de les *Guilleries*, el qual es retalla en el cel des del *Puig d'Afrou*, fins a confondre's amb el Montseny. D'aquesta carena de les *Guilleries* destaquem els pics de: *Sant Gregori*, *Santa Bàrbara*, *puig de Llumeneres*, *Ruscall*, *Sant Miquel de Solterra* o *de les Formigues*, *serra del Corb*, *puig del Pedró* i *Sacalm*. Tot plegat un conjunt harmoniós, d'onulat perfil, que només sobrepassa els 1.000 m d'altitud a *Sant Miquel de les Formigues*, 1.204 m, i *Sant Gregori* amb 1.088 m.

Més al sud-oest el panorama visual de l'horitzó queda limitat pel *Montseny*, del qual en reconeixem perfectament el *Matagalls* (1.640 m), les *Agudes* (1.706 m), de textura angular i accidentada que contrasta amb l'anterior i el *turó de l'Home*.

sud, només sobresurt la muntanya de forma cònica coronada per la torre i hermita del castell d'*Argimon* a l'Esparra.

A partir d'ara l'orografia és molt més suau i pràcticament queda reduïda a un seguit de serralades que tanquen el cercle pel Sud amb el *Puig de Cadiretes* (519 m), situat ja a la zona costanera entre Tossa i Sant Feliu de Guíxols.

Continuem el nostre passeig visual a llevant amb les *Gavarres*, frontera de l'Empordà amb la Selva, que té com a pics més destacables: *Romanyà* (421 m), *Santa Pel·laia* (406 m), *puig d'Arques* (530 m) i els *Angels* (485 m) que amb el seu santuari és un dels punts de referència de la zona gironina.

Acabem la ruta a casa nostra, no massa lluny d'on hem situat la nostra talaia. Aquí l'horitzó queda limitat per la *Crosa*, de la qual en destaca el *turó de Sant Llop* d'uns 233 m d'altitud.

ELS NOMS DEL CAMÍ

Què és un camí? Un camí és un espai més o menys ample, petjat o allisat, que utilitzem per anar d'un lloc a l'altre. La configuració determinada d'aquests espais geogràfics els dona uns noms ben concrets.

Tots aquells que només circulen per vies enquitrancades de més de quatre metres d'amplada, asseguts en el seu vehicle, ja no recorden aquests bells mots que la nostra llengua ens ofereix tan generosament.

El *viarany*, el *viaró*, el *senderó*, el *corriol*, el *caminoi*, el *tirany*, la *senda* o la *sendeda* són camins extrets de bosc o de muntanya per a excursionistes, passavolants, rodamons...

En canvi, aquell petit camí que hi ha entre els bancals o els parterres dels horts i jardins s'anomena *caminal*, *callís* o *carreró*.

Quan passegem per un camí ample que té arbres a banda i banda, passegem per un *vial*; però si aquest permet el pas d'un carro (potser *caldira* dir un SEAT 600) rep el nom de *vereda*.

Si té una certa amplada és una *via*, una *carretera* o una *calçada* (si és empedrada o enquitrancada). Ja no cal anomenar les autopistes, autovies, etc.

El camí és doncs, un element important dins la nostra societat ja que tots escollim camins diferents, triem el que ens va millor per aconseguir allò que volem, alguns recorden amb enyor els vells camins i d'altres, en canvi, en demanen de nous, els literats l'inclouen en les seves obres i els pintors l'immortalitzen en les seves teles. En definitiva, tots anem fent camí per la vida.

LOCUCIONS I FRASES FETES

Anar cadascú pel seu camí: discordar en les opinions.

Anar fora de camí: obrar sense mètode.

Anar pel camí real: seguir el corrent o acostumar-se a alguna cosa.

Desfer el camí: tornar enrera pel mateix camí.

Ensenyar el camí de l'escala o de la porta: treure algú de casa.

Fer camí: caminar.

Ésser més vell que els camins: denota que una cosa és antiga.

No haver-hi camí ni carretera: no conèixer mitjà per aconseguir alguna cosa.

Posar-se en camí: emprendre un viatge.

Quan vas de camí no viatgis sense pa ni vi: denota prevenció i preparació abans d'un viatge.

Qui camina per mal camí, no fa bon pes a la fi; o qui sembla en camí ral perd el gra i el jornal: treballen en va els que no es valen dels medis proporcionats.

Tornar algú a camí: fer entrar en raó.

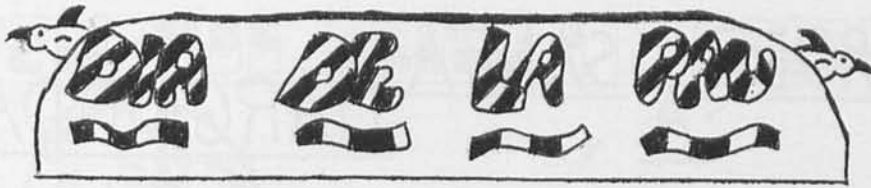
Camí dret: directament.

Camí tirat: a bon pas.

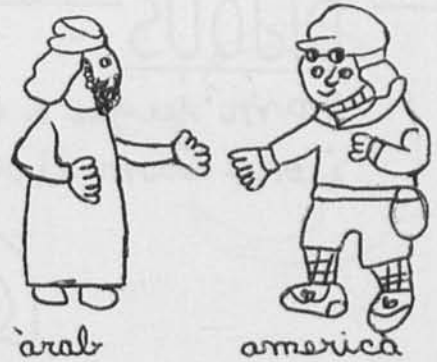
Deixar-ho a mig camí: deixar una cosa a mig fer.

Donar un camí: donar una idea.

Una vegada en un país hi havia molta guerra. Aquell país era molt pobre i tots els habitants d'aquella contrada tenien molta pena al poble del estat. Per això es van pensar atacar-los amb tancs, míssils i tota mena d'armes.

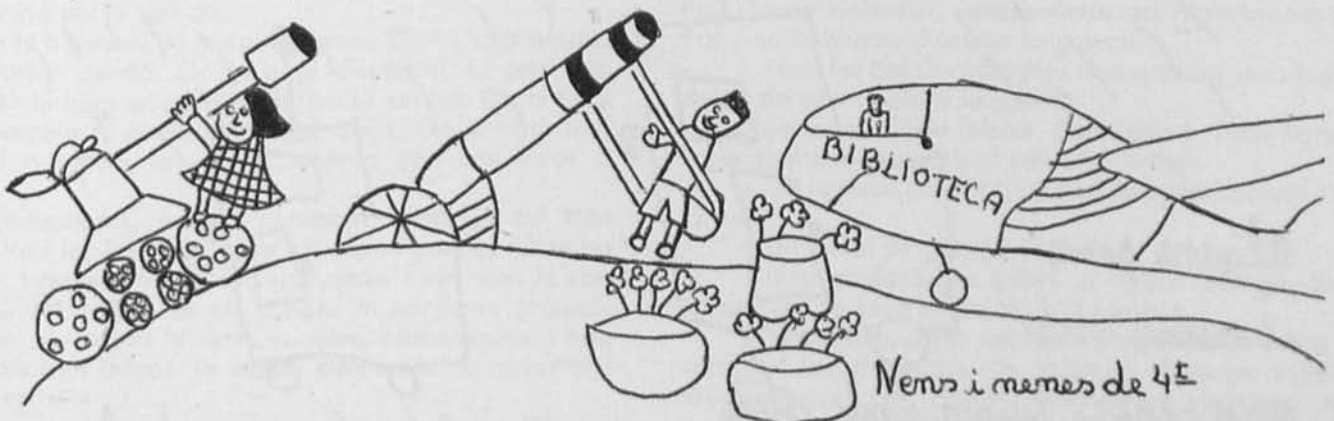
Al cap d'uns dies van venir uns periodistes que volien saber moltes coses per poder-les explicar a la televisió.

Més tard van arribar tres metges per ajudar-los. Els hi deien: Si no teniu pastilles d'amor us en portarem. Ja teniu xerop de perdó? Ja teniu gotetes per la tristesa?

També els hi van dir:

Om hi hagi odi, hi portarem amor. Om hi hagi ofensa hi portarem perdó. Om hi hagi discòrdia, hi portarem unió. Om hi hagi error hi portarem la veritat. Om hi hagi desesperació hi portarem l'esperança. Om hi hagi tristesa hi portarem la joia... Després van començar a cantar:

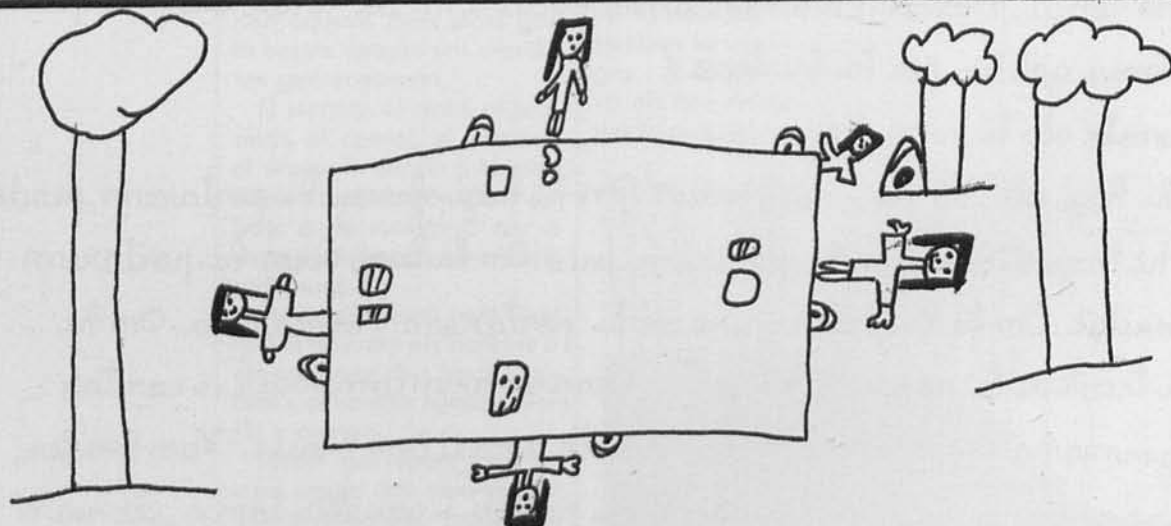
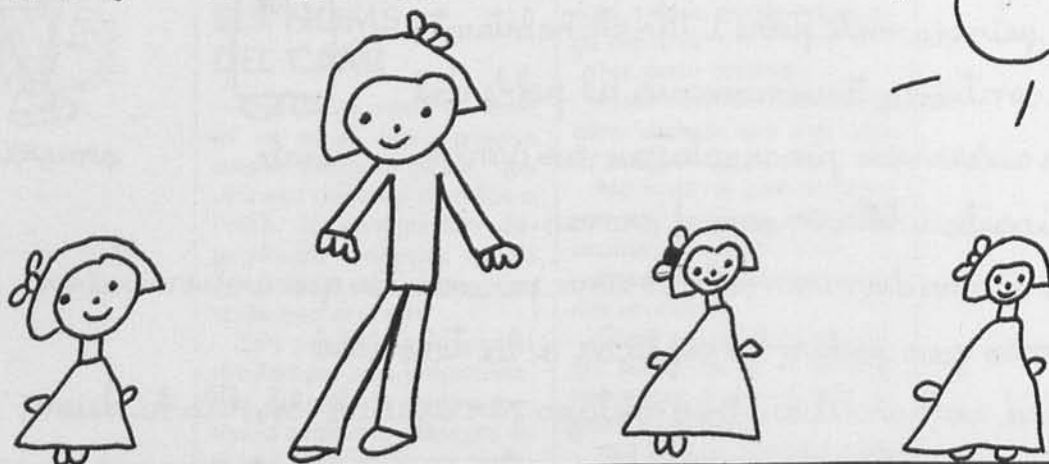
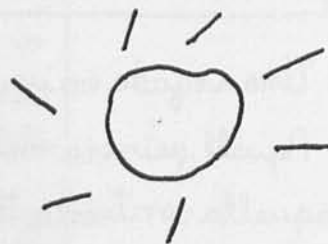
Agermanats, anirem caminant tota un cel ben blau... Van fer les paus i ara en aquell país ja no hi ha pobres. I aquells tancs, els van pintar i els menys hi van construir tobogans. En els camions hi van fer granxadors, en els avions hi van fer escoles, biblioteques i van estar tots ben feliços. En aquell país no hi va haver mai més guerra.

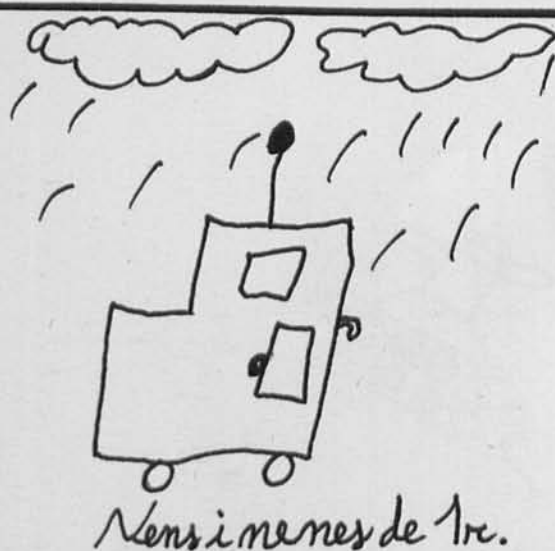
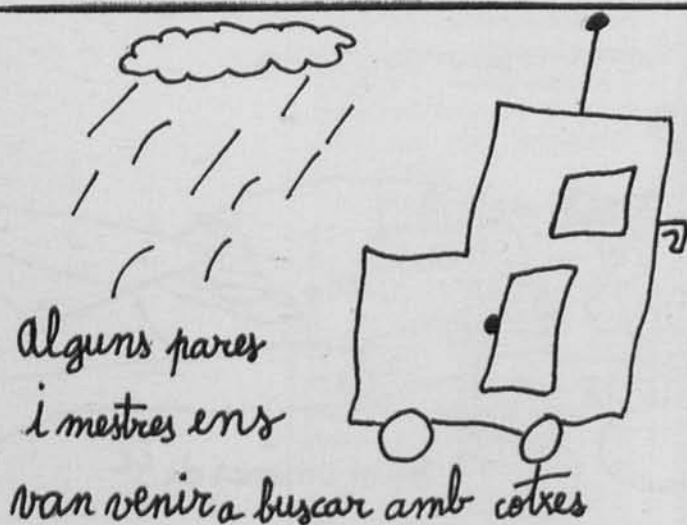

EL DIJOUS LLARDER A SANTA MARGARIDA

Vam jugar a amagar
i ens vam divertir molt

Dinem una colla de companyes

FEM-NOS GRANS I NO APESSIUS

Dia de la Pau

Una vegada en un país hi havia molta guerra. Aquell país era molt pobre i tots els habitants d'aquella contrada tenien mania al poble del costat. Per això es van posar a atacar-los amb tancs, míssils i tota mena d'armes.

Al cap d'uns dies van venir uns periodistes que volien saber moltes coses per poder-ho explicar a la televisió.

Més tard van arribar tres metges per ajudar-los. Els hi deien: si no teniu pastilles d'amor us en portarem. Ja teniu xarop de perdó? Ja teniu gotetes per la tristesa?

També els hi van dir:

On hi hagi odi, hi posarem amor. On hi hagi ofensa hi portarem perdó. On hi hagi discòrdia, hi posarem unió. On hi hagi error hi portarem la veritat. On hi hagi desesperació hi portarem l'esperança. On hi hagi tristesa hi posarem la joia... Després van començar a cantar:

Agermanants, anirem caminant, sota un cel ben blau... Van fer les paus i ara en aquell país ja no hi ha pobres. I aquells tancs, els van pintar i els nens hi van construir tobogans. En els canons hi penjaren gronxadors, en els avions hi feren escoles, biblioteques; i van estar tots ben feliços. En aquell país no hi va haver mai més guerra.

Per la Pau i contra la guerra

La nostra escola, davant de la greu situació provocada per l'inici de la guerra del Golf Pèrsic, entén que ara més que mai, és necessària la lluita activada per la Pau i per una sortida negociada del conflicte.

Per aturar la guerra i exigir la pau immediata, el conjunt de professors i alumnes del nostre centre educatiu hem participat activament en les següents accions:

- Hem penjat pancartes o motius blancs amb la frase: "Per la pau, no a la guerra".

- Dimecres, 30 de gener, dia mundial escolar per la Pau i la no violència, vam realitzar activitats entorn a la Pau i en l'objectiu d'aturar la guerra.

- Hem fet del Carnestoltes una activitat vinculada al desig de pau i contra la guerra.

Diumenge, 17 de febrer, l'associació "Pere Antoni", va organitzar una sèrie d'actes a l'escola:

- Un festival infantil a càrrec de Jordi Tonietti i Cia. Grosto.

- Un dinar de germanor.

- Una conferència sobre el tema: Metges Sense Fronteres i la seva tasca al Golf Pèrsic.

Tots aquests actes serviran d'ajuda econòmica per afrontar les despeses de tramesa d'equips mèdics i medicaments per donar assistència sanitària a la població civil que fuig de les zones de combat al Golf Pèrsic.

PRE-INSCRIPCIÓ A PÀRVULS 3 ANYS I A PÀRVULS 4 ANYS PEL CURS 1991-1992

Us comuniquem que s'obre el període de pre-inscripció per a tots els vostres fills. Enguany s'inclou a l'escola el curs PÀRVULS 3 (que accepta els nens que compleixen els 3 anys durant l'any 1991). També cal inscriure els nens de PÀRVULS 4 (que compleixen els 4 anys durant l'any 1991).

DIES:

De l'11 al 22 de març d'enguany.

HORES:

Dimarts i divendres de 12 a 13 hores, dimecres i dijous de 4 a 5 tarda.

LLOC:

Despatx direcció C.P. "Josep Madrenys".

MATRICULACIÓ:

Quedarà tancada el 26 d'abril d'enguany.

**PROMOCIONS
PUJOL, S.A.
CONSTRUCCIONS**

**ELECTRODOMÈSTICS
I VÍDEO PUJOL**

Carnestoltes 1991: la PAU

Sota el títol Carnestoltes per la Pau, l'Associació Pere Antoni,enguany no va confeccionar un programa com el que altres anys l'havia fet, si més no, un xic més popular.

El Carnestoltes de 1991 se'ns presentava a tots plegats com una festa ferida –no però de gravetat– pel conflicte bèl·lic del Golf Pèrsic.

Val a dir que d'ençà que aquest va començar, tot un seguit de cartes i comunicats de tota mena ens varen arribar, com a associació que som, a les nostres mans.

Això ens va fer pensar que l'actual edició del Carnestoltes podia ésser quelcom més que una festa lúdica. El problema era, però, com canalitzar el nostre esforç cap allà on fos més profitós i no quedar-nos tan sols en la simple adhesió de solidaritat envers aquelles plataformes, coordinacions o taules cíviques per la PAU, que d'una manera molt prolífica varen néixer d'ençà el 15 de gener i, que l'únic que en podies treure de profitós realment, era el fet de sortir com a sotasignant de diversos manifestos publicats arreu del país.

Però, heus aquí que l'Associació Pere Antoni va rebre un comunicat en el qual es demanava ajuda per cobrir les despeses de tramesa de material i personal mèdic als camps de refugiats de la frontera jordano-iraquí, per a assistir a la massa migratòria que en aquells moments fugia del conflicte del Golf Pèrsic, enviat per METGES SENSE FRONTERES.

Amb aquest comunicat als dits, vàrem trobar el que ens va semblar la forma més viable des d'aquí, de contribuir d'una manera prou justa i solidària alhora, que aquella gent que de debò volia la Pau. I és per això que sense recança per la nostra banda, ens vàrem posar a treballar de valent en la confecció d'aquest Carnestoltes.

Com que sabíem que amb nosaltres sols no n'hi hauria prou, i que la idea era prou bona, la vàrem fer extensible a totes les entitats, no tan sols del nostre municipi, sinó també a d'altres amb les quals hi tenim bones relacions o bé accés. La resposta no es va fer esperar, i aviat teníem a les nostres mans un rosari d'adhesions, algunes fins i tot, acompanyades d'una prestació econòmica.

D'aquestes adhesions però, n'hi ha de realment significatives, com poden ésser la del Molt Honorable

President de la Generalitat de Catalunya Sr. Jordi Pujol i Soley, que del seu puny i lletra es fa ressò del comunicat rebut i lamenta no poder-hi assistir. O també la dels Naturalistes de Girona que en el seu comunicat ens diuen que "preservar la natura comença per preservar la vida en tots els seus contextos i per tant la de l'ésser humà". O també el comunicat del claustre de professors del Col·legi Públic Josep Madrenys, del qual m'agradaria citar-ne l'última frase: "El camí envers la pau no existeix, la pau és el camí".

Des d'aquestes ratlles m'agradaria poder donar les gràcies a totes aquelles persones que, d'una manera o d'una altra, varen participar activament en el Carnestoltes per la Pau i que per tant varen fer possible amb el seu esforç que l'Associació Metges Sense Fronteres marxés de Vilobí amb una recaptació total de vuitanta mil pessetes, producte de les vendes de tiquets per al dinar, de les aportacions d'entitats i de la col·laboració d'algunes de les empreses del poble que varen contribuir de manera decisiva en l'abaratiment del dinar.

La relació d'adhesions i de col·laboracions és prou llarga, però en la seva lectura trobareu que, per primer cop, a Vilobí d'Onyar, Salitja i Sant Dalmai han estat capaços de fer un esforç solidari.

Llistat de col·laboracions d'empreses adherides al Carnestoltes: Especialitats Sant Dalmai, Construccions

Busquets, Embotits Jordi Menció, Fruiteria Garancho, Caixa d'Estalvis i Pensions, Cafès Orfeo (Jordi Camps) Estanc Montserrat Daunis, Restaurant cal General, Valvi, Caixa de Girona, Caja Madrid, Banc Popular, en Gil del Marriot, Pastisseria Noguera i can Ginesta.

Per que fa al llistat d'adhesions d'entitats hi ha: Grup les Fonts de Salitja, Revista Tosquijs, Coordinadora per la Pau de Girona, Club Patí Vilobí, Comissió de Festes de Vilobí, Comissió de Festes de Salitja, Amics de la Crosa, APA Josep Madrenys, Federació d'Associacions de Pares de Catalunya, Associació de Naturistes de Girona, claustre de professors del CP Josep Madrenys i Futbol Club Vilobí.

Quant a institucions, val a remarcar l'adhesió de l'Ajuntament de Vilobí i el Departament de la Presidència de la Generalitat de Catalunya.

A totes aquestes persones i entitats, així com també al centenar d'assistents als actes, em permeto en nom de l'associació Pere Antoni, felicitar-los, no tan sols pel seu gest solidari, sinó perquè amb aquest i entre tots plegats haurem aconseguit prestar, en la mesura de les nostres possibilitats, un servei a aquells que amb moltes dificultats, treballen per restablir la PAU.

MOLTES GRÀCIES A TOTS PLEGATS.

MANEL CARDELLACH

LLUÍS SUREDA i PRATS

Sant Narcís, 4 Tel. 47 34 10

VILOBÍ D'ONYAR

FUNERÀRIA JORDI MIR

Servei permanent

Serveis a Particulars i
per a Companyies

C/. Pirineus, 11

Telèfon (972) 47 32 59

17185 VILOBÍ D'ONYAR (Girona)

L'ALCALDE DIU...

El proper dia 26 de maig serem novament cridats a elegir els nostres representants a l'Ajuntament, que regiran l'administració municipal els propers quatre anys. D'aquesta manera es tancarà un nou cicle, el tercer des que va instaurar-se el sistema democràtic.

L'elevat nombre de consultes electorals (municipals, autonòmiques, generals, Parlament Europeu) que se'ns van fent, pràcticament cada any en tenim una, provoquen una més baixa participació cada vegada. La sensació que "tant li fa qui guanyi" augmenta l'abstenció".

Per això cal recordar que tenim el dret a votar, per elegir els nostres representants a totes les Administracions. I també cal dir que la participació és un *deure*. És un deure cívic, el no compliment del qual no ens reportarà cap penalització administrativa ni cap sanció econòmica. Però si no participem, no "tenim dret" a queixar-nos si les persones que finalment són elegides no actuen d'acord amb allò que nosaltres voldríem.

Encara més, la nostra participació és necessària en les eleccions de caràcter local: les municipals. Aquí es tracta de triar les persones que regiran, durant els propers quatre anys, aquella part de l'Administració que ens és més propera: el municipi.

En aquest cas tenen poca importància els partits polítics, perquè tots votem més a les persones que al partit que aquestes recolzen. En el reduït àmbit municipal, sobretot en pobles petits, la política "de partit" té poca importància. Si que és important, però, el partit votat, perquè del nombre de vots aconseguits per cada coalició o partit a tots els municipis se'n formen òrgans superiors al municipal: els Consells Comarcals i les Diputacions.

Durant aquesta legislatura que s'acaba, hem passat dels 2.000 habitants. Això situa el nostre municipi en un terme mitjà dintre les comarques de Girona, si bé pel fet de tenir tres nuclis urbans dóna la sensació de ser menys "urbà" que d'altres. I dóna unes característiques a la manera de viure d'aquí com més rurals.

Però en els propers quatre anys es produiran un seguit d'esdeveniments que podrien modificar aquesta forma de vida. El municipi es convertirà en un important nucli de comunicacions, degut a la construcció de l'eix transversal que ens comunicarà, per una via ràpida, amb la Catalunya interior: Osona, Berguedà, terres de Lleida, etc..., amb les que tenim poca relació.

També la construcció del Tren de Gran Velocitat (TGV) s'haurà de començar durant aquests anys. De fet s'ha acabat el projecte i es comencen les expropiacions. En terres del nostre municipi s'ha de construir l'estació.

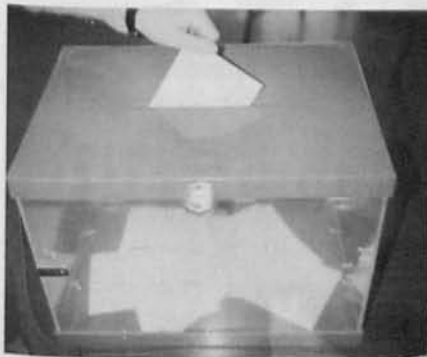
Tot això representa un bon remenament i perjudicis greus per l'agricultura, que requeriran refer infraestructures, principalment vials. Pot representar fortes pressions de creixement, tan pel que fa a instal·lacions industrials com al creixement humà. Finalment caldrà vigilar el desenvolupament de les obres, per tal d'assegurar que aquestes es facin amb el menor perjudici possible, tan pels propietaris afectats com pel medi ambient, refent tot allò que, necessàriament, caldrà destruir.

Per això és necessari triar un bon equip municipal, perquè aspectes importants del nostre futur poden estar en joc els propers quatre anys.

En el municipi de Vilobí d'Onyar sempre s'ha donat una participació propera a la mitjana, en les consultes electorals. Ara mateix encara no sabem qui formarà part de les candidatures electorals ni quantes se'n presentaran.

Totes les candidatures seran ben legítimes. Totes les propostes hauran de ser cuidadosament examinades. Tots mirarem molt bé les persones proposades.

Solament no anar a votar no tindria excusa. M'atreveixo doncs, a demanar-vos a tots PARTICIPACIÓ.

ACORDS AJUNTAMENT

Sessió del dia 30 de novembre de 1990

- Aprovació de l'acta anterior (26-10-1990).

- Concessió de subvenció a la Creu Roja, per import de 50.000 ptes.

- Recolzar les emissores municipals, perquè puguin emetre publicitat comercial.

- Aprovar la relació de factures pendents del mes de novembre, per import total de 1.213.531 ptes.

- Atorgació de permís d'obres a: Juan Rodríguez Bermúdez, per la construcció de mur de contenció en el seu domicili del veïnat de can Bells. Xavier Fuyà i Figueres, per ampliació d'habitatge familiar a la carretera de Salitja.

- Aprovar l'expedient de modificació de crèdits núm. 1/1990, el qual implica les modificacions exposades en el quadre numèric:

Partides que es modifiquen	Quantitat inicial	Augment + minoració -	Quantitat final
141.12 personal no fix	400.000	+200.000	600.000
151.12 gratificacions	175.00	-150.000	25.000
162.32 formació personal	150.000	-100.000	50.000
202.12 lloguer immobles	500.000	+260.000	760.000
210.51 camins, senyals	2.750.000	+700.000	3.450.000
212.43 edificis	2.000.000	+600.000	2.600.000
220.212 material informàtic	250.000	-200.000	50.000
211.144 aigua	50.000	-25.000	25.000
221.542 alimentació llar	50.000	+50.000	100.000
226.245 publicitat, trofeus	425.000	+200.000	625.000
226.1045 despeses varies	200.000	+150.000	350.000
227.12 contractes manten.	500.000	+700.000	1.200.000
227.144 recollida escombr.	2.400.000	+700.000	3.100.000
230.111 dietes personal	250.000	-200.000	50.000
311.61 despeses crèdits	200.000	-100.000	100.000
342.61 interessos demora	100.000	-75.000	25.000
489.46 subvencions	5.000.000	+1.500.000	6.500.000
600.244 cementiris	2.500.000	+100.000	2.600.000
627.51 aigua St. Dalmai	25.000.000	+3.351.000	28.351.437
690.51 neteja Grevolosa	4.000.000	-2.000.000	2.000.000
TOTAL	46.900.000	5.661.437	52.461.437

S'han hagut d'augmentar aquelles partides en les quals s'han ocasionat més despeses de les que es tenien previstes, en canvi hi ha hagut partides que s'han pogut minorar, atès que la quantitat consignada en el pressupost no ha estat necessària per cobrir les despeses ocasionades.

Les partides augmentades, s'han finançat per transferències de les partides que s'han minorat, i amb el sobrant de l'any anterior.

- Aprovar les certificacions núm. 112 de l'obra "Abastament d'aigua potable al nucli de Sant Dalmai", per import de 23.919.889 ptes.

LLORENS

SERVEI

RENAULT

TALLER LLORENS

Carrer Sant Narcís, 5 - Telèfon 47 30 10

17185 VILOBÍ D'ONYAR

Sessió del dia 27 de desembre de 1990

Aprovació de l'acta de la sessió del dia 30 de novembre de 1990.

Concedir ajut econòmic per import de 25.000 a la secció de l'Esplai, de l'associació Pere Antoni, pel Concurs de Pessebres.

Recolzar a la Televisió Valenciana perquè sigui rebuda des de tot Catalunya, sense impediments.

Aprovar la relació de factures pendents del mes de desembre per import total de 2.588.109 ptes.

Atorgament dels permisos d'obres següents:

- A Leonor Oliveros i Macias, per construcció d'habitatge familiar aïllat a can Duch de Salitja.

- A Estació de Servei Vilobí, per instal·lació de rètols i nova imatge comercial.

Aprovar inicialment el projecte de desviament de la riera Grevolosa, redactat per l'enginyer de Camins Canals i Ports, en Martí Cels.

Aquest projecte estarà exposat al públic per a totes aquelles persones que desitgin veure'l.

Riera Grevolosa recentment netejada i aprofundida.

EIX TRANSVERSAL DE CATALUNYA

Recentment s'ha rebut el projecte modificat de l'Eix Transversal, com també la memòria i documentació relativa a aquest projecte, com sigui que el traçat actual és diferent al que havia estat exposat al públic, s'assabenta d'aquest fet a tota la població als efectes que tots els interessats en el tema puguin consultar aquest projecte en les oficines municipals.

ROCK CATALÀ A VILOBÍ

Els quintos de Vilobí estan organitzant una festa pel proper mes de maig, amb l'actuació dels conjunts SANGTRAIT i els PETS.

Hi haurà entrades anticipades amb preus molt assequibles.

Sessió del dia 25 de gener de 1991

Aprovació de l'acta de la sessió del dia 27 de desembre de 1990.

Aprovació definitiva per la Comissió d'Urbanisme de Girona de projecte del TGV, i de la modificació del planejament, del tram de Vilobí d'Onyar, afectat per l'esmentat projecte.

Acceptació de subvencions:

- Per la Llar d'Infants: 818.294 ptes.

- Per la neteja del Grevolosa: 461.300 ptes.

Aprovació de factures pendents del mes de gener, per import total de 3.097.532 ptes.

IMPOST DE CIRCULACIÓ

A partir del 15 d'abril, es podrà fer efectiu l'import de l'Impost de Vehicles, a les oficines municipals.

Atorgar permís d'obres a:

- Marta Masmiquel i Giró, per adequació de local existent a la plaça de la Crosa de Sant Dalmai.

Aprovar pressupost presentat per l'empresa Marcelino Coromines, per enreixat de finestres de l'escola, i vallat del pati de la pista polisportiva, tot plegat per import de 639.115 ptes. -IVA a part.

Aprovar la proposta de l'associació Pere Antoni, de creació de Co-

missió, per a la gestió del local de can Sagrera, es designen els regidors Pere Bou i Pilar Falaguera, per formar part de la Comissió, en representació de l'Ajuntament.

Denegar la proposta de l'Associació Pere Antoni de que l'Ajuntament pagui el pintat de la casa de l'Esplai, pel que fa a la mà d'obra.

Aprovar la instal·lació de clavegueram i d'aigua potable al veïnat de la Sarreda.

Vilobí CF

Cobrament de les quotes de soci, any 1991.

- SOCI Infantil: 2.000 ptes.

Inclou nens i nenes fins a 15 anys, els quals tenen entrada gratuïta a tots els partits.

- SOCI Jove: 5.000 ptes.

Inclou nois i noies de 16 a 20 anys, els quals tenen entrada gratuïta a tots els partits.

- SOCI Número: 5.000 ptes.

Inclou homes i dones a partir de 20 anys, el qual dóna accés a l'abonament per assistir als partits.

- SOCI d'Honor: a partir de 25.000 ptes.

Dóna accés gratuït a tots els partits.

El primer equip del Vilobí CF que està lluitant per consolidar les posicions capdavanteres de la classificació ha vist mermada la seva plantilla, amb la baixa de Jordi Sánchez, per motius laborals, i d'en Josep Borrell que es va lesionar greument en un entrenament, es diagnosticà una luxació de la ròtula del genoll esquerre i va ser operat el 13 de febrer pel doctor Ramon Cugat, estarà uns quatre mesos de baixa.

D'altra banda, és una satisfacció la reaparició de Joan Gelado a l'equip titular del Vilobí, després d'una llarga lesió que el va apartar dels terrenys de joc durant aproximadament un any. Va fer el debut a TERCERA DIVISIÓ en el partit contra el Sant Cugat. També en el mateix partit va debutar a Tercera Divisió el porter Albert Gómez que ja formava part de la plantilla del Vilobí i procedia de la pròpia cantera (Juvenils).

Plantilla dels CADETS. Temporada 1990-91.

Un cas insòlit en el Vilobí CF, és el seu equip de Cadets, que en aquesta temporada encara no han perdut cap punt; és a dir, han guanyat tots els partits de lliga...

(almenys en el moment de tancar l'edició de la Revista *Tosquijs*) i amb la friolera d'haver marcat ja més de dos-cents gols.

LLUÍS MOLINS

Banqueta dels CADETS, en el camp de terra del Vilobí C.F., amb l'entrenador JIMI COLL.

Quatre preguntes... al nou entrenador dels juvenils

En Josep Massaguer i Gómez, ha acceptat un dels reptes més difícils, deportivament parlant "Mantenir els juvenils a la lliga nacional", forçosament hem de quedar en aquesta segona fase del Campionat entre els quatre primers, dels vuit equips que hi participen.

Josep Massaguer

En Josep té 31 anys, és casat i té una filla de quatre anys; viu a Santa Coloma de Farners, i al llarg de la seva vida esportiva va jugar als juvenils del Farners, i als primers equips del Sils, Riudarenes i Farners.

Josep, ¿com és que vares venir al VILOBÍ?

Primerament perquè sé que és un club seriós, molt ben organitzat, amb unes instal·lacions modèliques, i et deixa treballar amb total llibertat i autonomia.

¿No t'espanta el repte de salvar l'equip i que no baixi a Preferent?

Jo sempre miro endavant, sé que tinc molta responsabilitat i l'assumeixo, no m'espanto fàcilment.

¿Tens una bona plantilla per mantenir-te a la categoria?

Tinc els homes necessaris per mantenir el VILOBÍ a la Lliga Nacional.

¿No necessaries algun jugador més per reforçar l'equip?

Tinc plena confiança amb els meus jugadors, solament hi trobo un problema... i és el poc temps que he tingut per preparar l'equip... il·lusió no en falta.

¿Quin és el teu objectiu?

Solament, un: "la permanència".

¿La propera temporada, continuaràs al Vilobí?

En el Vilobí hi estic molt a gust, per a mi m'agradaria continuar, deixant ja de costat el resultat de la temporada actual.

¿Tens alguna persona que t'ajuda a entrenar?

Sí, és l'Agustí Pratsevall i Gispert, que també entrena als infantils, juntament amb en Joan Blanquera.

Agustí Prat

¿Què fas a part d'entrenar el Vilobí?

La meua feina és el món de l'Esport. Sóc Seleccionador Comarcal del Gironès (Infantils Sub-14) i responsable d'Esports de l'Ajuntament de Riudellots de la Selva (futbol, atletisme, etc...).

Molta sort, i esperem que les teves prediccions es compleixin; d'aquesta manera tindrem el Vilobí a la Lliga Nacional i tu et podràs veure totalment realitzat.

LLUÍS MOLINS

Plantilla Juvenils Temporada 1990-91

Club Escacs Vilobí

El Club d'Escacs Vilobí és una secció autònoma de l'Associació Pere Antoni; entre altres activitats el club ha muntat el III Campionat Social de Vilobí amb els següents resultats:

1. Antonio Mengíbar: 10 punts
2. Àngels Fauchs: 10 punts
3. Salvador Amargant: 9 punts
4. Xavier Puigvert: 8,5 punts
5. Salvador Ros: 7 punts
6. Antoni Noguera: 5,5 punts
7. Felip Mato: 5 punts
8. Manel Navarro: 4 punts
9. Josep Duran: 3 (-1) punts
10. Albert Turon: 3 (-0) punts
11. Pere Ball-llosera: 1 punt
12. Josep Maria García: 0 punt

Els premis d'aquest Campionat es varen lliurar el dia 16 de febrer, en el transcurs de la "Festa dels Escacs" de Vilobí. L'acte consistí en unes simultànies efectuades pel jugador de Salt, senyor Carles Barrera (ELO 2010). El Sr. Ramon Rovira, batlle de Vilobí, va presidir l'acte, juntament amb el president del Club d'Escacs.

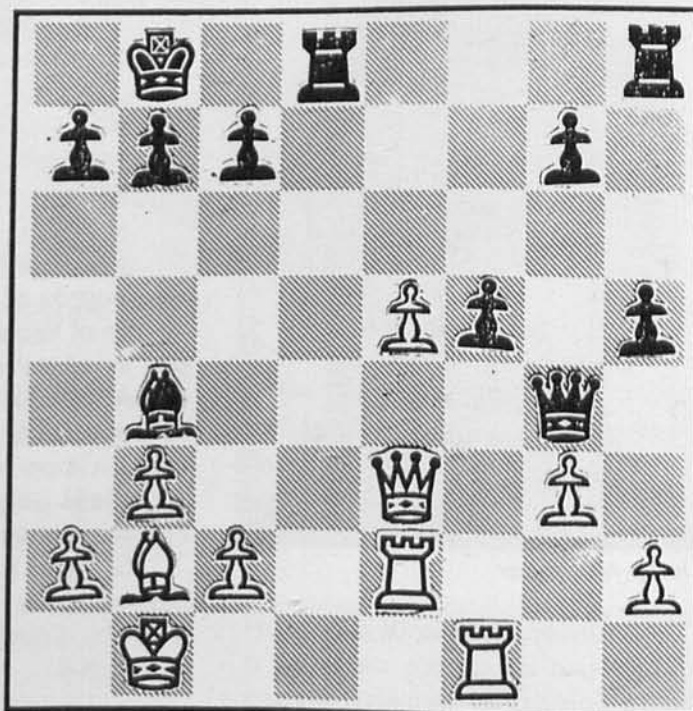
En el confrontament Provincial per equips, el Vilobí es trobava en el Grup E de 6 equips, i va guanyar la ronda número 2 contra el Salt (3-2).

Pròximament comença l'OPEN DE GIRONA en el que el VILOBÍ, hi tindrà una participació molt important. Per totes aquestes activitats ja programades i per altres cada vegada més importants que es volen fer, el Club ESCACS VILOBÍ

demana a tothom que estigui interessat a participar-hi, es posi en contacte amb ells, els dimarts de les 8 a les 10 del vespre, o a través de qualsevol membre de la JUNTA.

LLUÍS MOLINS

NEGRES JUGUEN I GUANYEN

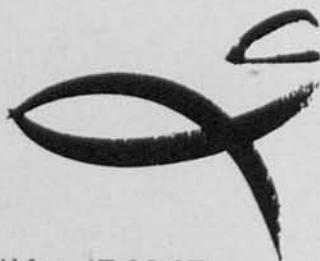

SOLUCIÓ

1 - A4A II	2 - D3A	3 - TxD	4 - A1A
	DxD	T8R+	A6T I

Problema d'Escacs per Pere Navarro

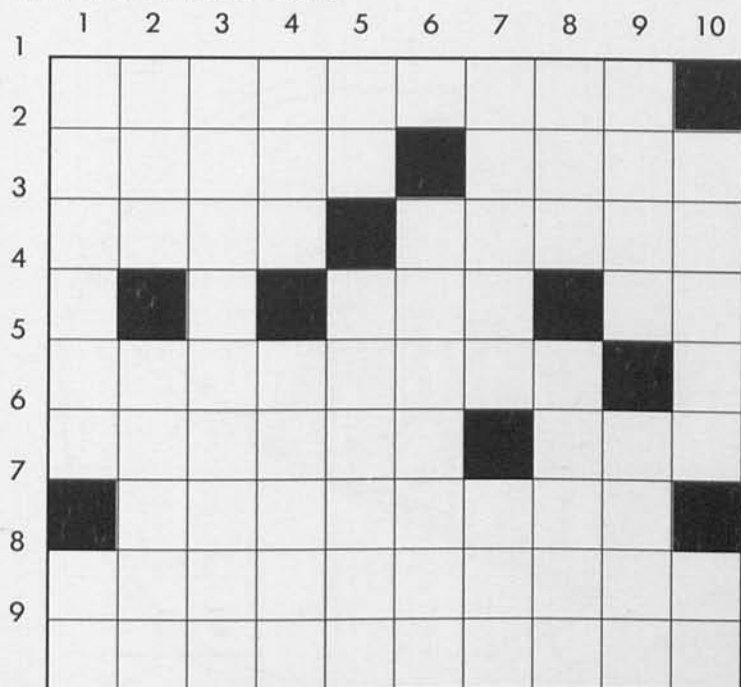
Caixa de Girona

Plaça Nova, 11 - Telèfon 47.32.37

VILOBÍ D'ONYAR

Mots encreuats

M. Carme Solà

HORIZONTALS

1. Camí ramader. 2. Moixó groc del cos i cua i ales negres. Nom de lletra grega. 3. Relatiu a un regiment. 4. Ratlla de llum. Nosaltres no hi som tots. 5. 499 separats per un quadret negre. Parent per afinitat. Liró un mut. 6. De la naturalesa de l'oli. 7. Cansament. Mil. 8. Migdiada a Castella. Antic import. 9. Natural d'Àsia. El nord.

VERTICALS

1. Caminois. 2. Superfície. Novella de l'Espriu. 3. Qualitat de rígid, pl. 4. Vermell tirant a groc. La meitat d'assimila. 5. Part d'una armadura. Mou violentament. 6. Consonant. Enfit. 7. Al revés, acció d'unir i fa niu, tot junt. Un romà. 8. Cabal que aporta una noia en casarse. Codi trasbalsat. 9. Dreceres. Consonant. 10. Li falta una lletra per ser d'una altra manera.

SOLUCIONS

Horizontals
 1. Camí ramader. 2. Moixó groc del cos i cua i ales negres. Nom de lletra grega. 3. Relatiu a un regiment. 4. Ratlla de llum. Nosaltres no hi som tots. 5. 499 separats per un quadret negre. Parent per afinitat. Liró un mut. 6. De la naturalesa de l'oli. 7. Cansament. Mil. 8. Migdiada a Castella. Antic import. 9. Natural d'Àsia. El nord.

Verticals
 1. Caminois. 2. Superfície. Novella de l'Espriu. 3. Qualitat de rígid, pl. 4. Vermell tirant a groc. La meitat d'assimila. 5. Part d'una armadura. Mou violentament. 6. Consonant. Enfit. 7. Al revés, acció d'unir i fa niu, tot junt. Un romà. 8. Cabal que aporta una noia en casarse. Codi trasbalsat. 9. Dreceres. Consonant. 10. Li falta una lletra per ser d'una altra manera.

PRIMAVERA CULTURAL A VILOBÍ

PROPERES ACTIVITATS

30 i 31 de març, i 6 i 7 d' abril:
 IT UNDARIUS d'APA. Teatre de lluna de Cristall a Sant Feliu de Guíxols.

14 d'abril
 Arrossada pro-viatge 8è als prats del col·legi.

21 d'abril:
 Celebració de la Diada de Sant Jordi 1991.

20 i 27 d'abril:
 IT UNDARIUS d'APA, teatre La lluna de Cristall a Vilobí.

1 de maig:
 Marxa APA '91.

12 de maig:
 Diada del Soci APA.

17 de maig:
 Xerrada-cohloqui FAUNA i CAÇA (Naturalistes de Girona).

19 de maig:
 Marxa: els camins de l'Eix (Naturalistes de Girona).

25 de maig:
 QUINTOS '91. Roc Català a Vilobí.

UNDARIUS INFANTIL amb l'obra El Drac de Bagostrà a finals de maig.

**BANCO
 POPULAR
 ESPAÑOL**

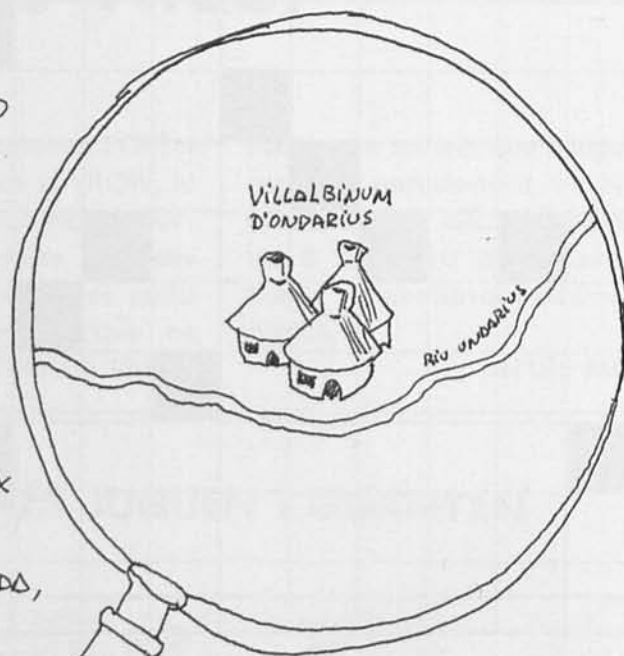

TOSQUIJIX

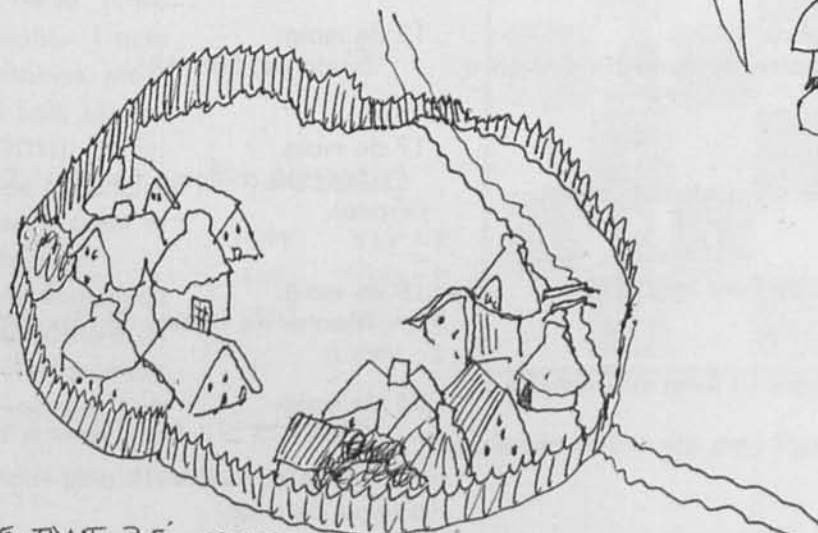
EL NUS DE CARRETERES

ESTEM A L'ANY 1991 DESPRES DE CRIST.
TOTA "LA SELVA" ESTA CIVILITZADA... TOTA?
|NOÍ. UN POBLE D'IRREDUCTIBLES RESISTE'IX
ADA I SEMPRE. LA VIDA NO ES FÀCIL PER
EIS POBLADORS DEL VOCTANT COM GERUNDI,
FARNERUM I RIUDELCOTUS....

EL CESAR, PROGRESUM I EIS SEUS
GENERNS GENERACIOTUM I DIPUTACIONUM
DECI'DEIXEN CIVILITZARLOS PER LA
FORÇA DEIS FETS....

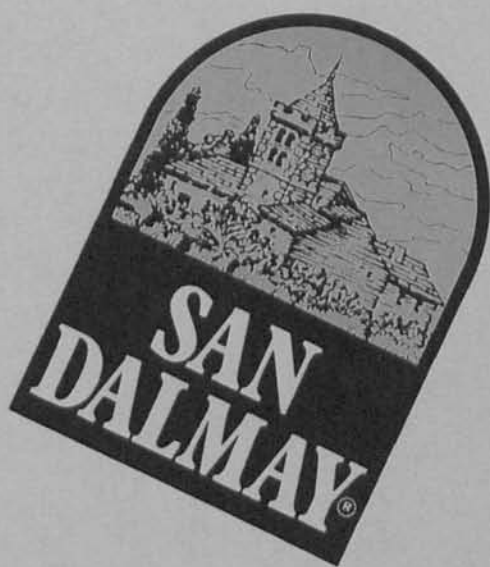

SI NO ES VOLEN CIVILITZAR
CONSTRUIREM AL SEU VOCTANT
UN AEROPORT, UN ELX TRANSVERSAL
UND CARRETERIS, UN TGV....

EL POBLE QUE TANT BE' CONEIXEM
VIU EN PAU I, COM SEMPRE, EIS SEUS HABITANTS ESTAN ALEGRES
I'ES MOSTREN AMISTOSOS PERO NO S'ADONEN DEL QUE
PASSA AL VOCTANT...

PODRAN EIS GUERRERS TOSQUIJIX [ESPÀVICAT I ASTUT] I'
PEREANTONIX [BON NOI I AMANT DEIS SOPADICS]
FETZ FRONT D L'AMENAXA DEL CESAR?
HI HAURA POCIO MAGICA PER A TOTS?

Especialidades San Dalmay, S.A.

PRODUCTES PURS DEL PORC

PAISATGES A L'ABAST

A Vilobí, excepte la quitxalla, tothom el recorda i els més grans encara el situen en les seves dues localitzacions, millor dit, tres. Perquè el setembre de 1970, el veiérem, amb pena, dintre el llit del riu, ple de marmanya, arrastrat pel corrent.

És el pont de ferro que al primer quart de segle travessava l'Onyar en front de cal Ferrer Pagès; més o menys allà on hi ha ara el pont nou.

Era quan les tartanes encara havien de travessar el riu pels seus guals. Amb el pont les persones podien canviar de riba caminant, quan el riu anava gros.

L'any 1931 amb la construcció del pont, ara vell, de la carretera a uns 5 metres del pont de ferro, aquest començà a perdre protagonisme, i les herbes començaren a envair les esclotxes dels pilans.

Als anys 40, amb bon encert, es pensà traslladar-lo a l'indret de cal Tet. Aquí abans hi havia una passarel·la de fusta que servia per passar l'Onyar des del poble i continuar per la carretera cap a Salitja: és on el recorden els joves, ja que hi va romandre fins a la riuada de la tardor del 70.

Aquesta foto de l'any 67 ens el mostra embolcallat per la boira, mig fonent-se en el paisatge, com un fet premonitori del seu pròxim fi. Queden com a testimonis dels fets, dos fonaments dels pilans que l'aguantaven en cadascuna de les seves localitzacions. I que, dissortadament, són també testimonis de les aigües cada cop més brutes del riu on no hi viuen ni peixos, ni anguiles, ni crancs.

JOAQUIM PUIGVERT I PASTELLS

